STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY VERICI TRSTENJAK ze dne 12. dubna 2011[1]

Obsah

I – Úvod ..... I - 12540

II – Použitelné právo ..... I - 12540

A – Nařízení č. 44/2001 ..... I - 12540

B – Směrnice 93/98 a směrnice 2006/116 ..... I - 12542

C – Směrnice 2001/29 ..... I - 12544

III – Skutkový stav ..... I - 12546

IV – Řízení před vnitrostátními soudy ..... I - 12547

V – Předběžné otázky ..... I - 12548

VI – Řízení před Soudním dvorem ..... I - 12549

VII – K přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce a jednotlivých předběžných otázek ..... I - 12549

VIII – K první předběžné otázce ..... I - 12550

A – Hlavní argumenty zúčastněných ..... I - 12551

B – K přípustnosti ..... I - 12553

C – Právní posouzení ..... I - 12553

1. K celkovému systému nařízení č. 44/2001 ..... I - 12554

1 — Původní jazyk: němčina; jednací jazyk: němčina.

2. Systematické souvislosti s normami sledujícími podobné cíle ..... I - 12555

a) Výklad vycházející z čl. 34 bodu 3 nařízení č. 44/2001? ..... I - 12555

b) Výklad vycházející z článku 28 nařízení č. 44/2001 ..... I - 12557

3. Judikatura Soudního dvora ..... I - 12559

4. Oprávněné námitky ..... I - 12560

5. K úzké souvislosti ve smyslu čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001 ..... I - 12562

a) Vztah mezi hlavní žalobou a další žalobou, resp. dalšími žalobami .. I - 12562

b) Jediný skutkový stav ..... I - 12563

c) Dostatečně úzká právní souvislost ..... I - 12565

d) Neexistence zvláštního zkoumání či odhadu k otázce, zda v konkrétním případě hrozí rozpor ..... I - 12566

D – Závěr ..... I - 12566

IX – K dalším předběžným otázkám ..... I - 12567

A – Ke čtvrté předběžné otázce ..... I - 12567

1. Hlavní argumenty zúčastněných ..... I - 12568

2. K přípustnosti ..... I - 12570

3. Právní posouzení ..... I - 12570

a) Ke způsobilosti portrétní fotografie k ochraně ..... I - 12571

b) K pojmu „rozmnožování“ ..... I - 12572

c) Závěr ..... I - 12574

B – Ke třetí předběžné otázce ..... I - 12574

1. Hlavní argumenty zúčastněných ..... I - 12575

2. Právní posouzení ..... I - 12577

a) K legislativní technice čl. 5 odst. 3 směrnice 2001/29 ..... I - 12577

b) K první dílčí otázce ..... I - 12578

c) Ke druhé dílčí otázce ..... I - 12580

d) Ke třetí dílčí otázce ..... I - 12581

C – Ke druhé předběžné otázce ..... I - 12581

1. Argumenty zúčastněných ..... I - 12582

2. Právní posouzení ..... I - 12583

a) K první dílčí otázce ..... I - 12584

b) Ke druhé dílčí otázce ..... I - 12586

i) K nemožnosti uvedení ..... I - 12586

ii) K právním následkům při neexistenci nemožnosti ..... I - 12587

iii) Závěr ..... I - 12589

c) Doplňující poznámky ..... I - 12589

i) Citát např. pro účely kritiky nebo recenze ..... I - 12589

ii) Úplný citát ..... I - 12590

iii) Další podmínky ..... I - 12591

X – Závěry ..... I - 12591

I – Úvod

1. Podstatou této žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce předložené Handelsgericht Wien (dále jen „předkládající soud“) podle článku 267 SFEU je nejprve otázka výkladu týkající se soudní příslušnosti na základě vztahu spojitosti upravené v čl. 6 bodě 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [2]. Poskytuje Soudnímu dvoru možnost rozvinout svou judikaturu v této oblasti [3].

2. Další předběžné otázky se týkají zejména směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti [4]. Nejprve se jedná o otázku, zda může být v novinách, v časopisech a na internetu zveřejněn bez souhlasu autorky fotografie identikit vytvořený na základě fotografie. Další otázky se týkají možností omezení podle čl. 5 odst. 3 písm. d) a e) směrnice, jež členským státům umožňují stanovit výjimky nebo omezení práva rozmnožování pro citáty resp. pro účely veřejné bezpečnosti.

3. Z hlediska skutkových otázek souvisí původní řízení s únosem rakouské státní příslušnice Nataschy K., s pátráním bezpečnostních orgánů v tomto případě, jakož i se zpravodajstvím v médiích po jejím útěku od únosce.

II – Použitelné právo [5]

A – *Nařízení č. 44/2001*

4. Nařízení č. 44/2001 podle svého čl. 68 odst. 1 nahrazuje ve vztahu mezi všemi členskými státy s výjimkou Dánského království Bruselskou úmluvu ze dne 27. září 1968 o příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských

2 — Úř. věst. L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42.

3 — Viz zejména rozsudky ze dne 27. září 1988, Kalfelis (189/87, Recueil, s. 5565), a ze dne 13. července 2006, Roche Nederland a další (C-539/03, Sb. rozh. s. I-6535), které byly nicméně vydány k ustanovení článku 6 Bruselské úmluvy, která předcházela výše uvedenému nařízení, jakož i rozsudek ze dne 11. října 2007, Freeport (C-98/06, Sb. rozh. s. I-8319).

4 — Úř. věst. L 167, s. 10.

5 — V souladu s pojmy používanými v SEU a SFEU je výraz „unijní právo“ použit jako souhrnný pojem pro právo Společenství a unijní právo. Jedná-li se v následujícím textu o ustanovení primárního práva, uvádějí se ustanovení platná *ratione temporis*.

a obchodních věcech (dále jen „Bruselská úmluva“).

5. Body odůvodnění 11, 12 a 15 tohoto nařízení znějí následovně:

„(11) Pravidla pro určení příslušnosti musí být vysoce předvídatelná a založená na zásadě, podle které je příslušnost obecně založena na místě bydliště žalovaného, a musí být na tomto základě vždy určitelná [příslušnost na tomto základě musí být dána vždy], kromě několika přesně určených případů, kdy předmět sporu nebo smluvní volnost stran opravňuje k použití odlišného určujícího hlediska [hraničního určovatele]. […]

(12) Kromě místa bydliště žalovaného by měla existovat i jiná kritéria pro určení příslušnosti, založená na úzké vazbě mezi soudem a právním sporem nebo usnadňující řádný výkon spravedlnosti.

[…]

(15) V zájmu harmonického výkonu spravedlnosti je nezbytné minimalizovat možnost souběžných řízení a zajistit, aby ve dvou členských státech nebyla vydána vzájemně si odporující rozhodnutí […]“

6. Ustanovení o soudní příslušnosti jsou upravena v kapitole II nařízení 44/2001, zahrnující články 2 až 31.

7. Článek 2 odst. 1 nařízení stanoví:

„Nestanoví-li toto nařízení jinak, mohou být osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu.“

8. Článek 3 odst. 1 tohoto nařízení stanoví:

„Osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, mohou být u soudů jiného členského státu žalovány pouze na základě pravidel stanovených v oddílech 2 až 7 této kapitoly.“

9. Článek 6 bod 1 nařízení, nacházející se v této kapitole v oddílu 2, nadepsaném „Zvláštní příslušnost“, stanoví:

„Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být též žalována,

1. je-li žalováno více osob společně, u soudu místa, kde má bydliště některý z žalovaných, za předpokladu, že právní nároky jsou spojeny tak úzce, že je účelné

je vyšetřit a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních […]“

10. Článek 28 nařízení v 9. oddílu („Překážka litispendence a závislá řízení“) stanoví:

„(1) Jsou-li u soudů různých členských států zahájena řízení, která navzájem souvisejí, může soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, řízení přerušit.

(2) Dokud nejsou řízení o podaných žalobách skončena v prvním stupni, může soud, u něhož byla žaloba podána později, na návrh strany řízení také prohlásit, že není příslušný, jestliže je soud, u něhož byla žaloba podána dříve, příslušný pro řízení o těchto žalobách a spojení těchto řízení je podle jeho práva přípustné.

(3) Ve smyslu tohoto článku žaloby navzájem souvisejí, pokud je mezi nimi dán tak úzký vztah, že jejich společné projednání a rozhodnutí je vhodné k tomu, aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních.“

11. Článek 34 bod 3 nařízení v kapitole III („Uznávání a výkon“) stanoví:

„Rozhodnutí se neuzná,

[…]

3. je-li neslučitelné s rozhodnutím vydaným v řízení mezi týmiž stranami v členském státě, v němž se o uznání žádá.“

B – *Směrnice 93/98 a směrnice 2006/116*

12. Sedmnáctý bod odůvodnění směrnice Rady 93/98/EHS ze dne 29. října 1993 o harmonizaci doby ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících [6] zní následovně:

„vzhledem k tomu, že ochrana fotografií je v členských státech upravena rozdílně; že za účelem dosažení dostatečné harmonizace doby ochrany fotografických děl, zejména těch, které jsou vzhledem ke své umělecké nebo odborné povaze významné v rámci

6 — Úř. věst. L 290, s. 9; Zvl. vyd. 17/01, s. 141.

vnitřního trhu, je nezbytné vymezit úroveň původnosti, kterou požaduje tato směrnice; že fotografické dílo je ve smyslu Bernské úmluvy považováno za původní dílo, pokud se jedná o autorův vlastní duševní výtvor, který odráží jeho osobnost, přičemž se neberou v úvahu žádná jiná kritéria, například hodnota nebo účel; že ochranu ostatních fotografií by měly upravovat vnitrostátními právními předpisy."

13. Článek 6 téže směrnice stanoví:

„Fotografie, které jsou původní v tom smyslu, že jsou autorovým vlastním duševním výtvorem, jsou chráněny podle článku 1. Na rozhodování o jejich způsobilosti k ochraně se nepoužijí žádná další kritéria. Členské státy mohou stanovit i ochranu ostatních fotografií."

14. Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících [7] byla kodifikována ustanovení směrnice 93/98.

15. Šestnáctý bod odůvodnění této směrnice zní následovně:

„Ochrana fotografií je v členských státech upravena rozdílně. Fotografické dílo je ve smyslu Bernské úmluvy považováno za původní dílo, pokud se jedná o autorův vlastní duševní výtvor, který odráží jeho osobnost, přičemž se neberou v úvahu žádná jiná kritéria, například hodnota nebo účel. Ochranu ostatních fotografií by měly upravovat vnitrostátní právní předpisy."

16. Článek 6 uvedené směrnice zní následovně:

„Fotografie, které jsou původní v tom smyslu, že jsou autorovým vlastním duševním výtvorem, jsou chráněny podle článku 1. Na rozhodování o jejich způsobilosti k ochraně se nepoužijí žádná další kritéria. Členské státy mohou stanovit i ochranu ostatních fotografií."

7 — Úř. věst. L 372, s. 12; Zvl. vyd. 17/01, s. 230.

C – *Směrnice 2001/29*

17. Body odůvodnění 9, 21, 32, a 44 směrnice 2001/29 jsou formulovány následovně:

„(9) Jakákoliv harmonizace autorského práva a práv s ním souvisejících musí vycházet z vysoké úrovně ochrany, jelikož taková práva jsou pro duševní výtvory zásadní. Jejich ochrana napomáhá zajistit udržení a rozvoj tvořivosti v zájmu autorů, výkonných umělců, výrobců, spotřebitelů, kultury, průmyslu a široké veřejnosti. Duševní vlastnictví bylo proto uznáno za nedílnou součást vlastnictví.

[…]

(21) Tato směrnice by měla vymezit působnost úkonů, na které se vztahuje právo na rozmnožování, a to s ohledem na různé příjemce [oprávněné osoby]. Toto vymezení by mělo být v souladu s *acquis communautaire*. Pro zajištění právní jistoty na vnitřním trhu je třeba širokého vymezení těchto úkonů.

[…]

(32) Tato směrnice stanoví vyčerpávající výčet výjimek a omezení práva na rozmnožování a práva na sdělování veřejnosti. Některé výjimky nebo omezení jsou použitelné popřípadě pouze u práva na rozmnožování. To [Tento výčet] patřičně zohledňuje rozdílné právní tradice v členských státech, přičemž je zároveň zajištěno fungování vnitřního trhu. Členské státy by měly dospět k jednotnému používání těchto výjimek a omezení, které bude v budoucnu při přezkoumávání prováděcích právních předpisů hodnoceno.

[…]

(44) Uplatňování výjimek a omezení stanovených v této směrnici by mělo být činěno v souladu s mezinárodními závazky. Takové výjimky a omezení nesmí být uplatňovány způsobem, který se dotýká oprávněných zájmů nositele práv nebo který je v rozporu s běžným způsobem užití jeho díla nebo jiného předmětu ochrany. Stanovení takových výjimek nebo omezení členskými státy by mělo zejména patřičně odrážet zvýšený hospodářský dopad, který by takové výjimky a omezení mohly mít v souvislosti s novým elektronickým prostředím. Z tohoto důvodu je možné, že rozsah určitých výjimek nebo omezení bude muset být stále užší, dojde-li na určitá nová užití děl chráněných autorským právem nebo jiných předmětů ochrany.“

18. Článek 1 odst. 1 směrnice 2001/29 zní následovně:

„Tato směrnice se vztahuje na právní ochranu autorského práva a práv s ním souvisejících v rámci vnitřního trhu, a to se zvláštním zřetelem na informační společnost.“

19. Článek 2 písm. a) této směrnice, který upravuje právo na rozmnožování, stanoví:

„Členské státy stanoví výlučné právo udělit svolení nebo zakázat přímé nebo nepřímé, dočasné nebo trvalé rozmnožování jakýmikoliv prostředky a v jakékoliv formě, vcelku nebo po částech:

a) pro autory v případě jejich děl“.

20. Článek 3 odst. 1 směrnice se týká práva na sdělování děl veřejnosti a práva zpřístupnění jiných předmětů ochrany veřejnosti. Stanoví:

„Členské státy poskytnou autorům výlučné právo udělit svolení nebo zakázat jakékoliv sdělení jejich děl veřejnosti po drátě nebo bezdrátově včetně zpřístupnění jejich děl veřejnosti takovým způsobem, že každý jednotlivec ze strany veřejnosti má k těmto dílům přístup z místa a v době, které si zvolí.“

21. Článek 5 směrnice („Výjimky a omezení“) obsahuje zejména následující úpravu:

„[…]

(3) Členské státy mohou stanovit výjimky nebo omezení práv podle článků 2 a 3 v těchto případech:

[…]

d) citáty pro takové účely, jako je kritika nebo recenze, za předpokladu, že se vztahují k dílu nebo jinému předmětu ochrany, které již byly oprávněným způsobem zpřístupněny veřejnosti, že uvádějí zdroj včetně jména autora, je-li to možné, a že jejich užití je v souladu s poctivými zvyklostmi a v rozsahu vyžadovaném konkrétním účelem;

e) užití pro účely veřejné bezpečnosti nebo pro zajištění náležitého provedení správního, parlamentního nebo soudního řízení nebo zpravodajství o něm;

[…]

(5) Výjimky a omezení stanovené v odstavcích 1, 2, 3 a 4 mohou být použity pouze ve zvláštních případech, které nejsou v rozporu s běžným způsobem užití díla nebo jiného předmětu ochrany a nejsou jimi nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy nositele práv."

III – Skutkový stav

22. Žalobkyně v původním řízení pracuje jako samostatně podnikající fotografka. Fotografuje mimo jiné děti v mateřských školách a školních družinách. V rámci své profesní činnosti vytvořila portrétní fotografie rakouské státní příslušnice Nataschy K. (dále jen „sporné fotografie") před jejím únosem v roce 1998. Žalobkyně u těchto fotografií navrhla pozadí, pózu, určila výraz tváře a vytvořila a vyvolala fotografie.

23. Žalobkyně označuje již více než 17 let fotografie, které vytváří, svým jménem a rovněž svým obchodním jménem. Označování bylo v průběhu let různé, samolepkami nebo otisky na přebalech, resp. paspartách. V každém případě obsahují tato označení jméno a sídlo žalobkyně.

24. Žalobkyně v původním řízení prodávala vytvořená díla, aniž však poskytla práva k těmto fotografiím třetím osobám či souhlasila s jejich zveřejněním. Cena, kterou požadovala za fotografie, tudíž zahrnovala pouze odměnu za dílo.

25. Poté, co byla Natascha K. v roce 1998 ve věku deseti let unesena, vyhlásily po ní příslušné bezpečnostní orgány pátrání, v rámci kterého byly použity sporné fotografie.

26. Žalovanými v původním řízení jsou vydavatelé novin. Pouze první žalovaná v původním řízení má své sídlo ve Vídni, Rakousko. Druhá až pátá žalovaná v původním řízení mají své sídlo v Německu.

27. První a třetí žalovaná v původním řízení vydávají (rovněž) deníky vycházející v Rakousku (*Der Standard* a *Süddeutsche Zeitung*), čtvrtá žalovaná vydává týdeník vycházející i v Rakousku (*Der Spiegel*). Pátá žalovaná vydává deník, který vychází pouze v Německu (*Express*). Druhá žalovaná vydává deník (*Bild*), jehož celostátní vydání není šířené v Rakousku. Mnichovské vydání těchto novin vychází naproti tomu i v Rakousku.

Dále vydává druhá žalovaná jiný deník (*Die Welt*), šířený i v Rakousku, a dále provozuje zpravodajské stránky na internetu.

28. V roce 2006 se podařilo Natasche K. svému únosci uprchnout. Původní řízení se týká zpravodajství žalovaných v původním řízení od tomto okamžiku až do prvního veřejného televizního vystoupení Nataschy K. dne 5. září 2006. V tomto období nebyly k dispozici žádné aktuální fotografie Nataschy K. V rámci svého zpravodajství zveřejňovaly žalované v původním řízení sporné fotografie ve výše uvedených novinách, časopisech a na internetových stránkách bez označení autora, resp. s nesprávným označením autora, neboť nebylo udáváno jméno žalobkyně v původním řízení, ale jiné jméno. Zpravodajství v denících, týdeníku a na internetových stránkách se lišilo co do výběru fotografií a doprovodného textu. Žalované v původním řízení se dovolávají skutečnosti, že sporné fotografie obdržely od tiskové agentury bez uvedení jména žalobkyně v původním řízení nebo pod odlišným označením původce díla.

29. Dále byl v některých zprávách zveřejněn i identikit znázorňující předpokládanou aktuální podobu Nataschy K (dále jen „sporný identikit“). Tento identikit byl vytvořen grafikem za pomoci počítačového programu na základě jedné ze sporných fotografií.

IV – Řízení před vnitrostátními soudy

30. Žalobkyně v původním řízení podala žalobu proti žalovaným v původním řízení u Handelsgericht Wien v Rakousku. Touto žalobou se v zásadě domáhá [8] zdržení se rozmnožování sporné fotografie a sporného identikitu bez souhlasu či bez uvedení jejího autorství, jakož i zaplacení odměny a náhrady škody.

31. Zároveň se žalobkyně v původním řízení domáhala řízení o vydání předběžného opatření, o kterém již v mezidobí rozhodl nejvyšší soud.

8 — Žaloba v původním řízení směřuje i proti šíření fotografií. Vzhledem k tomu, že z hlediska tohoto řízení o předběžné otázce není tento aspekt relevantní, nebude šíření fotografií zkoumáno zvlášť. Na tomto místě je nicméně třeba podotknout, že možnost stanovit výjimky je podle čl. 5 odst. 3 písm. d) a e) směrnice 2001/29 omezena na články 2 a 3 této směrnice, a tudíž nezahrnuje právo na rozšiřování podle článku 4 této směrnice.

V – Předběžné otázky

32. V žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce ze dne 8. března 2010 položil předkládající soud následující předběžné otázky:

„1) Musí být čl. 6 bod 1 nařízení č. 44/2001 vykládán v tom smyslu, že použití tohoto ustanovení a tedy ani společnému projednání nebrání skutečnost, že žaloby podané proti více žalovaným z důvodu obsahově totožných porušení autorského práva jsou založeny na právních základech, které se v jednotlivých státech liší, ale po obsahové stránce jsou v zásadě shodné – jak je tomu ve všech evropských státech, pokud jde o právo domáhat se zdržení se určitého jednání nezávisle na zavinění, právo na přiměřenou náhradu vyplývající z porušení autorského práva a právo na náhradu škody v případě protiprávního užití?

2 a) Musí být čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 s ohledem na její čl. 5 odst. 5 vykládán v tom smyslu, že použití tohoto ustanovení nebrání skutečnost, že článek v tisku, který cituje dílo nebo jiný předmět ochrany, není literárním dílem chráněným autorským právem?

2) b) Musí být čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 s ohledem na její čl. 5 odst. 5 vykládán v tom smyslu, že použití tohoto ustanovení nebrání skutečnost, že u citovaného díla nebo u jiného předmětu ochrany není uvedeno jméno autora nebo výkonného umělce?

3) a) Musí být čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice 2001/19 s ohledem na její čl. 5 odst. 5 vykládán v tom smyslu, že podmínkou jeho použití v zájmu trestního soudnictví vykonávaného v rámci zajišťování veřejné bezpečnosti je konkrétní, aktuální a výslovná výzva bezpečnostních orgánů ke zveřejnění fotografie, tedy že ke zveřejnění fotografie pro účely pátrání musí dojít z úředního podnětu a že se v opačném případě jedná o porušení práva?

3) b) V případě záporné odpovědi na otázku 3a): Mohou se sdělovací prostředky dovolávat čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice 2001/29 i tehdy, pokud i bez vyhlášení pátrání ze strany orgánu z vlastního podnětu rozhodnou, zda jsou fotografie zveřejněny ‚v zájmu veřejné bezpečnosti'?

3 c) V případě kladné odpovědi na otázku 3b): Je v takovém případě dostačující, aby sdělovací prostředky dodatečně tvrdily, že ke zveřejnění fotografií došlo pro účely pátrání, nebo je v každém případě nutná konkrétní výzva čtenářům, aby pomohli při pátrání za účelem objasnění trestného činu, která musí přímo souviset se zveřejněním dané fotografie?

4) Musí být čl. 1 odst. 1 ve spojení s čl. 5 odst. 5 směrnice 2001/29 a článkem 12 Bernské úmluvy a s ohledem zejména na článek 1 Prvního dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod a na článek 17 Listiny základních práv Evropské unie vykládán v tom smyslu, že fotografická díla nebo fotografie, zejména fotografické portréty, požívají před zpracováním ‚slabší' nebo vůbec žádné autorskoprávní ochrany, neboť taková díla umožňují vzhledem k ‚realistickému zobrazení' příliš malou míru umělecké tvořivosti?"

VI – Řízení před Soudním dvorem

33. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce došla kanceláři Soudního dvora dne 22. března 2010.

34. Písemná vyjádření byla předložena žalobkyní a žalovanými v původním řízení, rakouskou, italskou a španělskou vládou, jakož i Komisí.

35. Vzhledem k tomu, že nikdo ze zúčastněných nepožádal o zahájení ústní části řízení, mohlo být po všeobecné schůzi Soudního dvora, která se konala dne 14. prosince 2010, vypracováno toto stanovisko.

VII – K přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce a jednotlivých předběžných otázek

36. Žalované v původním řízení mají pochybnosti o přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce jako celku. Soud podle nich nedostatečně vymezil skutkový stav a nedostatečně odůvodnil pochybnosti o správném výkladu unijního práva. Neprokázal dále

ani dostatečnou vazbu mezi vnitrostátními předpisy použitelnými na spor a ustanoveními unijního práva, zejména necitoval dotyčné normy vnitrostátního práva.

37. Tyto výtky nelze přijmout.

38. Jak vyplývá ze žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, vyznačuje se projednávaný případ tou zvláštností, že mu předcházelo řízení o nařízení předběžného opatření. V tomto řízení zaujal rakouský Oberster Gerichtshof (dále jen „OGH“) právní názory, o jejichž slučitelnosti s požadavky unijního práva vedou nyní účastníci původního řízení spor. Pro účely žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle článku 267 SFEU postačuje, aby předkládající soud popsal stanovisko OGH a uvedl, že má na základě rozdílných názorů účastníků původního řízení pochybnosti o slučitelnosti toho právního názoru OGH s požadavky unijního práva. Kromě toho předkládající soud uvedl ve svém vylíčení právního názoru OGH příslušná pravidla vnitrostátního práva s dostatečnou přesností pro účely tohoto řízení.

VIII – K první předběžné otázce

39. První předběžná otázka se týká soudní příslušnosti na základě vztahu spojitosti podle čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001. Předkládající soud se táže, zda je podle tohoto ustanovení příslušný i k žalobám proti druhé a páté žalované v původním řízení, pokud jde o články v novinách, které vyšly pouze v Německu (tedy deník *Express* a celostátní vydání novin *Bild*) [9].

40. Skutkové a právní okolnosti projednávaného případu se vyznačují mimo jiné i tím, že předkládající soud je podle článku 2 nařízení č. 44/2001 příslušný k rozhodování o žalobě směřující proti první žalované v původním řízení, která má své sídlo ve Vídni a vydává deník *Der Standard*, vycházející v Rakousku. Podle informací předkládajícího soudu je třeba na tuto žalobu, která se zakládá na porušení autorských práv žalobkyně, použít rakouské právo. Žaloby směřující proti páté žalované a žaloba proti druhé žalované v původním řízení z důvodu článků v deníku *Express* a v celostátním vydání deníku *Bild* se zakládají na obdobných porušeních autorských práv žalobkyně. Pokud by měl být předkládající soud příslušný k těmto žalobám, použilo by se podle jeho informací na zveřejnění fotografií v těchto denících, které

9 — Viz bod 27 tohoto stanoviska. Dalších novin, časopisů a internetových stránek se tato otázka předkládajícího soudu netýká.

nevycházejí v Rakousku, německé právo. Dále předkládající soud uvádí, že pravidla německého a rakouského práva jsou sice rozdílná, avšak stanoví podmínky, které jsou v zásadě srovnatelné.

hospodárnosti řízení. Ve věku internetu musí být rovněž autorovi umožněno účinně stíhat porušení jeho autorských práv, ke kterým došlo v různých členských státech.

A – *Hlavní argumenty zúčastněných*

41. Podle názoru *žalobkyně v původním řízení* je v projednávaném případě dána soudní příslušnost na základě vztahu spojitosti. Věci je třeba společně projednat a rozhodnout, aby se zamezilo vzájemně si odporujícím rozhodnutím, vydaným v oddělených řízeních navzdory stejným skutkovým okolnostem a prakticky totožné právní úpravě. Žalobní návrhy jsou vůči všem žalovaným v původním řízení nehledě na drobné výjimky totožné. Skutkový stav je srovnatelný, neboť ve všech případech byly sporné fotografie využity bez souhlasu žalobkyně v původním řízení. Použití čl. 6 bodu 1 nařízení není na překážku, že se na jednotlivé žaloby použije sice odlišné vnitrostátní právo, avšak toto právo stanoví v zásadě totožné právní nároky. Ve prospěch tohoto výkladu hovoří i důvody

42. Žalované v původním řízení považují otázku za nepřípustnou již proto, že o výklad nařízení č. 44/2001 mohou Soudní dvůr požádat pouze soudy, jejichž rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva. Dále zastávají stanovisko, že čl. 6 bod 1 nařízení se v projednávaném případě nepoužije, neboť zde chybí úzké spojení vyžadované tímto ustanovením. Zaprvé je třeba posuzovat zveřejnění sporných fotografií v jednotlivých novinách samostatně. Zadruhé může být právní situace v jednotlivých členských státech odlišná, což znemožňuje přijetí vzájemně si odporujících rozhodnutí. Soudní dvůr odmítl v rozsudku Roche Nederland [10] ve srovnatelném případě existenci dostatečně úzkého spojení. V tomto případě patřili jednotliví žalovaní dokonce do stejné skupiny podniků a jednali na základě společné obchodní politiky obdobně. *A fortiori* nepřichází v projednávaném případě v úvahu úzká souvislost.

10 — Uvedený již v poznámce pod čarou 3.

43. Rakouská vláda a Komise uvádějí, že použití čl. 6 bodu 1 nařízení není vyloučeno již tím, že se na žalobu proti první žalované se sídlem v Rakousku a na další žaloby použije odlišné vnitrostátní právo.

44. Komise nejprve poukazuje na skutečnost, že pojem „vzájemně si odporujících rozhodnutí" podle čl. 6 bodu 1 nařízení nelze vykládat podobně jako obdobný pojem v čl. 34 bodu 3 nařízení. Toto ustanovení naopak úzce souvisí s čl. 28 odst. 3 nařízení, neboť mají obě za cíl zamezit vzájemně si odporujícím rozhodnutím. Cíle, které obě ustanovení sledují, nejsou nicméně zcela totožné.

45. Dále rakouská vláda uvádí, že cílem čl. 6 bodu 1 nařízení není odstranění nebezpečí vzájemně si odporujících rozhodnutí, které může být výsledkem odlišnosti použitelných vnitrostátních právních předpisů a toho, že tyto rozdíly mezi vnitrostátními právními předpisy mohou vést k různým rozhodnutím. Účelem tohoto ustanovení však je zamezení vzájemně si odporujícím rozhodnutím, která by byla důsledkem rozdílného posouzení skutkových okolností. Pod čl. 6 bod 1 nařízení tudíž spadají i žaloby, v rámci kterých jsou použitelné různé právní řády, pokud jsou podmínky podle obou právních řádů v zásadě srovnatelné.

46. Rovněž podle názoru Komise není pro použití čl. 6 bodu 1 nařízení podmínkou, že jednotlivé žaloby spočívají na stejných právních základech. V opačném případě by bylo toto ustanovení zbaveno podstatné části svého užitečného účinku. Okolnost, zda hrozí vzájemně si odporující rozhodnutí, není pro použití tohoto ustanovení rozhodující. Naopak je třeba posoudit veškeré okolnosti jednotlivého případu, přičemž je třeba zohlednit především cíle posílení právní ochrany a zamezení souběžným řízením, jakož i zájmy žalobců a žalovaných. Kromě toho je nutno zajistit přiměřené možnosti prosazování práv duševního vlastnictví. V projednávaném případě převažuje ohledně druhé žalované v původním řízení zájem žalobkyně v původním řízení na účinné právní ochraně proti porušování autorských práv, takže se použije čl. 6 bod 1 nařízení. Pro pátou žalovanou, která šířila své noviny pouze v Německu, však taková žaloba nebyla dostatečně předvídatelná, takže se čl. 6 bod 1 nařízení nepoužije.

B – *K přípustnosti*

47. Pokud žalované v původním řízení uplatňují výtku, že první otázka je nepřípustná, neboť Soudní dvůr mohou o výklad nařízení č. 44/2001 požádat pouze soudy, jejichž rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, je třeba tuto výtku zamítnout.

48. Toto omezení stanovené v čl. 68 odst. 1 ES již totiž není ve SFEU, která vstoupila v platnost dne 1. prosince 2009, a je tudíž použitelná na žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, došlou Soudnímu dvoru dne 22. března 2010.

C – *Právní posouzení*

49. Podstatou první předběžné otázky předkládajícího soudu je, zda může být s ohledem na druhou a pátou žalovanou dána soudní příslušnost na základě vztahu spojitosti podle čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001, jedná-li se o zveřejnění sporných fotografií a sporného identikitu v novinách distribuovaných jen v Německu, tedy v celostátním vydání deníku *Bild* a v deníku *Express*.

50. Podle čl. 6 bodu 1 nařízení může žalobce žalující osobu před soudy v místě bydliště této osoby (dále jen „hlavní žaloba“) [11] před tímto soudem žalovat i jinou osobu. Podmínkou však je, aby mezi hlavní žalobou a další žalobou existoval tak úzký vztah, že je společné projednání a rozhodnutí vhodné k zabránění vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních.

51. V projednávaném případě je hlavní žalobou žaloba podaná proti první žalované, která má své sídlo ve Vídni.

52. Předkládající soud má pochybnosti ohledně existence druhé podmínky stanovené v čl. 6 bodu 1 nařízení, tedy ohledně úzkého spojení mezi hlavní žalobou a výše uvedenými žalobami proti druhé a páté žalované. Tato druhá podmínka vychází z judikatury Soudního dvora k ustanovení Bruselské úmluvy, které bylo předchůdcem čl. 6 bodu 1 nařízení. Znění čl. 6 bodu 1 Bruselské úmluvy takovou podmínku nestanovilo. Soudní dvůr nicméně

11 — K tomuto pojmu Althammer, C., „Die Anforderungen an die ‚Ankerklage‘ am forum connexitatis“, *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts* 2006, s. 558 a násl.

považoval za nezbytné přezkoumat tuto další podmínku k zajištění užitečného účinku článku 2 Bruselské úmluvy, v němž je zakotvena zásada příslušnosti soudů státu bydliště žalovaného [12]. V rámci nařízení č. 44/2001 převzal unijní zákonodárce tuto podmínku vyvinutou Soudním dvorem do textu ustanovení. Existuje zde tedy kontinuita mezi čl. 6 bodem 1 nařízení a čl. 6 bodem 1 Bruselské úmluvy.

53. Předkládající soud si klade otázku, zda se může jednat o úzké spojení, jak jej požaduje čl. 6 bod 1 nařízení, v případě, kdy

– jsou ve všech třech žalobách uplatňována srovnatelná porušení autorských práv a srovnatelné nároky;

– se na hlavní žalobu použije rakouské právo a na žaloby proti druhé a páté žalované ohledně novin šířených v Německu německé právo;

– jsou podmínky pro uplatňované nároky podle rakouského a německého práva v zásadě totožné.

54. K odpovědi na tuto otázku se přiblížím v několika krocích. Nejprve se budu zabývat postavením soudní příslušnosti na základě vztahu spojitosti v celém systému soudní příslušnosti podle nařízení č. 44/2001 (1). Dále budu zkoumat souvislost jejího čl. 6 bodu 1, jehož cílem je zejména zabránění vzájemně si odporujícím rozhodnutím, s jinými ustanoveními sledujícími podobné cíle (2). Poté popíšu, jak vyložil podmínku úzkého spojení Soudní dvůr (3). Vzhledem k tomu, že námitky proti judikatuře Soudního dvora považuji zčásti za oprávněné (4), navrhnu mu drobnou úpravu jeho postoje (5).

1. K celkovému systému nařízení č. 44/2001

55. Podle článku 2 nařízení č. 44/2001 jsou k projednávání žaloby příslušné v zásadě soudy členského státu, na jehož území má žalovaný bydliště. Nařízení nicméně taxativně stanoví několik zvláštních pravidel příslušnosti, které se od této zásady odchylují.

12 — Rozsudky Kalfelis (uvedený již v poznámce pod čarou 3, body 6 až 12) a ze dne 27. října 1998, Réunion européenne a další (C-51/97, Recueil, s. I-6511, body 47 a násl.).

Podle ustálené judikatury je třeba tato pravidla o zvláštní příslušnosti, jejichž součástí je i čl. 6 bod 1 nařízení, vykládat úzce [13].

56. Při výkladu čl. 6 bodu 1 nařízení je rovněž třeba zohlednit jeho bod 11 odůvodnění. Podle tohoto bodu odůvodnění musejí být pravidla pro určení příslušnosti vysoce předvídatelná. Tato pravidla musejí zásadně vycházet z místa bydliště žalovaného. Od této zásady se lze odchýlit pouze v přesně stanovených případech, v nichž předmět sporu nebo smluvní volnost stran odůvodňuje jiné kritérium určení soudní příslušnosti.

2. Systematické souvislosti s normami sledujícími podobné cíle

57. Účelem čl. 6 bodu 1 nařízení je zejména zabránit vzájemně si odporujícím rozhodnutím u žalob, které spolu úzce souvisejí [14]. Zdá se tedy být logické vycházet pro účely výkladu tohoto ustanovení z jiných ustanovení nařízení, která mají podobný cíl. Rozporů mezi dvěma rozhodnutími soudů se rovněž týkají čl. 34 bod 3 nařízení (a) a článek 28 nařízení (b).

a) Výklad vycházející z čl. 34 bodu 3 nařízení č. 44/2001?

58. Nejprve se nabízí otázka, zda má být čl. 6 bod 1 nařízení vykládán s ohledem na čl. 34 bod 3 nařízení a judikaturu vydanou k tomuto ustanovení. Toto ustanovení stanoví, že rozhodnutí vydané v členském státě mezi dvěma stranami se v jiném členském státě, v němž se o jeho uznání žádá, neuzná, jestliže je neslučitelné s rozhodnutím vydaným v řízení mezi týmiž stranami.

59. Soudní dvůr konstatoval k ustanovení čl. 27 odst. 3 Bruselské úmluvy, které předcházelo čl. 34 bodu 3 nařízení, že neslučitelnost dvou rozhodnutí ve smyslu tohoto ustanovení lze předpokládat pouze tehdy, jestliže mají dvě rozhodnutí vzájemně se vylučující právní následky [15]. Tak je tomu například tehdy, jestliže první rozhodnutí vydané ve sporu mezi dvěma osobami nařizuje vyplácení

13 — Rozsudky Freeport (uvedený již v poznámce pod čarou 3, bod 35) a ze dne 13. července 2006, Reisch Montage (C-103/05, Sb. rozh. s. I-6827, bod 23).

14 — Článek 6 bod 1 nařízení však sleduje i cíle hospodárnosti řízení.

15 — Rozsudek ze dne 4. února 1988, Hoffmann (145/86, Recueil, s. 645, bod 22).

výživného z důvodu povinností vyplývajících z manželského práva, zatímco druhým rozhodnutím se manželství rozvádí [16].

60. Podle některých právních názorů je třeba vycházet při výkladu čl. 6 bodu 1 nařízení z jeho čl. 34 bodu 3 a přenést výše uvedenou judikaturu na čl. 6 bod 1 nařízení [17]. Proti takovému výkladu hovoří nicméně níže uvedené důvody.

61. Zaprvé se čl. 34 bod 3 nařízení a jeho čl. 6 bod 1 týkají různých situací, a mají tudíž různé cíle.

62. Článek 34 bod 3 nařízení se použije ve stádiu uznávání a výkonu rozhodnutí soudů jiných členských států. Jedná se o ustanovení, které řeší konflikt dvou soudních rozhodnutí vydaných mezi stejnými účastníky řízení, ke kterému by v zásadě v systému zavedeném nařízením nemělo vůbec dojít [18]. Neuznání na základě čl. 34 bodu 3 nařízení tudíž představuje výjimečný případ, v němž je výjimečně odůvodněn odklon od zásady téměř automatického uznávání rozhodnutí soudů jiných členských států, a tudíž od „základního kamene“ nařízení č. 44/2001. Z tohoto důvodu je nutno vykládat toto ustanovení úzce a omezit je na rozhodnutí s právními následky, které se navzájem vylučují [19].

63. Článek 6 bod 1 nařízení se oproti tomu týká jiného případu. Zaprvé je jeho účelem vyhnout se vzájemně si odporujícím rozhodnutím soudů ještě před tím, než mohou být vůbec vydána. Zadruhé se nejedná o rozpory mezi dvěma rozhodnutími adresovanými stejným účastníkům řízení, ale o potenciální rozpory mezi dvěma rozhodnutími, z nichž jedno je vydáno mezi žalobcem a žalovaným v hlavní žalobě a další mezi žalobcem a dalším žalovaným. Článek 6 bod 1 nařízení poskytuje žalobci možnost, aby v případech, kdy existuje mezi žalobami úzká souvislost, předložil obě žaloby stejnému soudu za účelem zamezení rozporům mezi rozhodnutími, které by mohly vyplynout z toho, že o žalobách rozhodují dva odlišné soudy [20].

16 — Tamtéž, bod 25.

17 — Generální advokát P. Léger v bodech 107 až 110 svého stanoviska ze dne 8. prosince 2005 ve věci Roche Nederland (uvedené již v poznámce pod čarou 3) upřednostnil takový úzký výklad čl. 6 bodu 1 Bruselské úmluvy. Soudní dvůr ve svém rozsudku v této věci ponechal otevřenou otázku, zda je třeba tento názor přijmout, viz bod 25 rozsudku. Zdá se však, že z rozsudku Freeport (uvedeného již v poznámce pod čarou 3) vyplývá, že Soudní dvůr vážně neuvažuje o přijetí tohoto úzkého výkladu.

18 — Viz zejména ustanovení týkající se překážky litispendence podle článku 27 nařízení č. 44/2001.

19 — Viz bod 17 odůvodnění nařízení a rozsudek ze dne 6. prosince 1994, Tatry (C-406/92, Recueil, s. I-5439, bod 55).

20 — Použití čl. 6 bodu 1 může krom toho představovat výhody z hlediska hospodárnosti řízení.

64. Na základě výše nastíněného obsahového rozdílu mezi oběma ustanoveními se mi přenesení judikatury vztahující se na ustanovení, které předcházelo čl. 34 bodu 3 nařízení, na čl. 6 bod 1, nejeví jako logické.

65. Druhým argumentem proti přenesení judikatury vztahující se na ustanovení, které předcházelo čl. 34 bodu 3 nařízení, je to, že by toto ustanovení ve značné míře omezilo užitečný účinek čl. 6 bodu 1 nařízení. O případ, v němž se vzájemně vylučují právní následky dvou rozhodnutí, se bude jednat zpravidla pouze tehdy, jedná-li se o dvě rozhodnutí vydaná vůči stejným účastníkům řízení. Avšak vzhledem k tomu, že se čl. 6 bod 1 nařízení nevztahuje na tento případ, ale na případ, v němž jsou vydána obě rozhodnutí vůči žalobci a žalovanému v hlavní žalobě a kromě toho vůči žalobci a dalšímu žalovanému, nedojde zpravidla ke vzájemně se vylučujícím právním následkům ve smyslu čl. 34 bodu 3 nařízení. I kdyby si totiž rozhodnutí vzájemně odporovala, mohla by být přesto zpravidla obě vykonána [21].

66. Výsledně je tudíž nutno odmítnout výklad čl. 6 bodu 1 nařízení vycházející z čl. 34 bodu 3 nařízení i přenesení judikatury vydané k ustanovení předcházejícímu čl. 34 bodu 3 nařízení na čl. 6 bod 1 [22].

b) Výklad vycházející z článku 28 nařízení č. 44/2001

67. Při výkladu čl. 6 bodu 1 nařízení je naopak třeba zohlednit souvislost mezi tímto ustanovením a článkem 28 nařízení. Podle čl. 28 odst. 1 nařízení může soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, přerušit řízení, jsou-li u soudů různých členských států zahájena řízení, která navzájem souvisejí. Za podmínek uvedených v odstavci 2 tohoto článku se může dokonce soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, prohlásit za nepříslušný. Požadavky na vztah vzájemné souvislosti, který může podle odst. 1 tohoto ustanovení odůvodnit přerušení řízení a při splnění dalších podmínek odstavce 2 tohoto článku dokonce i prohlášení o nepříslušnosti, jsou upraveny v jeho odst. 3. Doslova se shodují s druhou podmínkou stanovenou v čl. 6

21 — Viz k tomu bod 109 stanoviska ve věci Roche Nederland (uvedeného již v poznámce pod čarou 3).

22 — V tomto smyslu rovněž Gaudemet-Tallon, H., *Compétence et exécution des jugements en Europe*, 4. vyd. 2010, L.G.D.J., s. 255.

bodu 1 nařízení. Jak bylo uvedeno výše [23], je to způsobeno tím, že formulace čl. 6 bodu 1 nařízení má svůj původ v judikatuře Soudního dvora k čl. 6 bodu 1 Bruselské úmluvy a Soudní dvůr se nechal inspirovat čl. 22 odst. 3 Bruselské úmluvy, který byl předchůdcem čl. 28 odst. 3 nařízení.

68. Již z tohoto důvodu je logické zohlednit při výkladu čl. 6 bodu 1 nařízení souvislost, kterou má v rámci systematiky nařízení s článkem 28, a tudíž i judikaturu k tomuto ustanovení a k ustanovení, které mu předcházelo. Podle judikatury Soudního dvora je pojem „souvislost"ve smyslu čl. 22 odst. 3 Bruselské úmluvy (resp. nyní čl. 28 odst. 3 nařízení č. 44/2001) nutno vykládat v tom smyslu, že k tomu, aby mezi dvěma žalobami existovala souvislost, stačí, aby jejich oddělené projednání a rozhodnutí s sebou neslo nebezpečí odporujících si rozhodnutí, aniž s sebou nutně nese nebezpečí vedoucí ke vzájemně se vylučujícím právním důsledkům [24]. Tuto judikaturu lze podle mého názoru přenést na čl. 6 bod 1 nařízení.

69. Na čl. 6 bod 1 nařízení nelze nicméně bez náležitého uvážení přenést veškerá hodnocení článku 28 nařízení. Navzdory podobnému znění a obdobným cílům obou ustanovení však existují mezi těmito dvěma ustanoveními rozdíly, které je třeba zohlednit.

70. Článek 28 odst. 1 nařízení opravňuje soud, u kterého bylo řízení zahájeno později, k přerušení řízení. Přerušení nicméně na rozdíl od čl. 6 bodu 1 nařízení nemá za následek změnu mezinárodní soudní příslušnosti. Je sice pravda, že soud se může prohlásit při splnění dalších podmínek stanovených v čl. 28 odst. 2 nařízení i za nepříslušný. Je však nicméně třeba vycházet z toho, že vnitrostátní soud přijme rozhodnutí, k nimž jej opravňuje článek 28 nařízení, zejména při zohlednění potřeby harmonického výkonu spravedlnosti.

71. Rozhodnutí, zda se uplatní soudní příslušnost na základě vztahu spojitosti, přísluší naopak pouze žalobci. Žalobce se nicméně nebude řídit potřebou harmonického výkonu spravedlnosti, ale tím, která soudní příslušnost je pro něj výhodnější. Z tohoto důvodu musí být při výkladu pojmu „spojení" ve smyslu čl. 6 bodu 1 nařízení dostatečně zohledněny zájmy žalovaného, aby bylo omezeno nebezpečí možného zneužití. Pojem „spojení" v čl. 6 bodě 1 nařízení musí tudíž splňovat

23 — Viz bod 52 tohoto stanoviska.

24 — Rozsudek Tatry (uvedený již v poznámce pod čarou 19, bod 58).

o něco přísnější požadavky než pojem „souvislost“ podle článku 28 nařízení [25].

74. Dále Soudní dvůr rozvíjí ve svých úvahách východisko, že použití čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001 (resp. Bruselské úmluvy) přichází v úvahu pouze tehdy, může-li dojít k vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí ve smyslu tohoto ustanovení. K tomu však nestačí, že existuje rozdíl v řešení sporu, ale je ještě třeba, aby tento rozdíl spadal do rámce *téže skutkové a právní situace* [27].

3. Judikatura Soudního dvora

72. Po nastínění právního rámce stanoveného nařízením č. 44/2001 bych se nyní chtěla zabývat otázkou, jak vyložil Soudní dvůr pojem „úzké spojení“ ve smyslu čl. 6 bodu 1 nařízení. Přitom je třeba z výše uvedených důvodů zohlednit i judikaturu k čl. 6 bodu 1 Bruselské úmluvy.

75. Dále z rozsudku Roche Nederland vyplývá, že Soudní dvůr ve vztahu k žalobám týkajícím se porušení evropského patentu směřujícím proti několika společnostem usazeným v různých členských státech a podaným na základě skutků, ke kterým došlo na území jednoho nebo více členských států, rozhodl, že nespadají do téže skutkové situace. Odůvodnil své stanovisko tím, že žalovanými jsou různé osoby a že skutky, kterých se dopustily v různých členských státech, nebyly totožné.

73. Nejprve Soudní dvůr objasnil, že pojem „spojení“ ve smyslu čl. 6 bodu 1 nařízení je pojmem unijního práva, který musí být vykládán autonomně a ve všech členských státech stejně [26].

76. Kromě toho Soudní dvůr v tomto rozsudku konstatoval, že žaloby nespadají do rámce téže právní situace tehdy, pokud se použitelné právo liší a pokud toto právo nebylo zcela harmonizováno, jako je tomu v oblasti patentového práva. V takovém případě nemohou být odlišná rozhodnutí kvalifikována jako

25 — V tomto smyslu Leible, S., in: Rauscher, T., *Europäisches Zivilprozessrecht*, Sellier 2006, čl. 6 bod 8.

26 — Rozsudek Reisch Montage (uvedený již v poznámce pod čarou 13, bod 29).

27 — Rozsudky Freeport (uvedený již v poznámce pod čarou 3, bod 40) a Roche Nederland (uvedený již v poznámce pod čarou 3, bod 26)

rozporná ve smyslu čl. 6 bodu 1 Bruselské úmluvy [28].

77. Později Soudní dvůr v rozsudku Freeport konstatoval, že podmínkou pro použití čl. 6 bodu 1 nařízení není totožnost právních základů žalob podaných proti jednotlivým žalovaným [29]. Přísluší vnitrostátnímu soudu, aby posoudil existenci vztahu souvislosti mezi jednotlivými žalobami, které k němu byly podány, to znamená nebezpečí, že v oddělených řízeních dojde k protichůdným soudním rozhodnutím. V tomto ohledu musí zohlednit všechny nezbytné skutečnosti ze spisu. To může vnitrostátní soud vést k zohlednění právních základů žalob k němu podaných [30].

28 — V tomto rozsudku Soudní dvůr vysvětlil, že patent se i nadále řídí vnitrostátním právem každého z členských států, pro který byl udělen (teorie svazku). Žalobu zakládající se na porušení evropského patentu je tudíž třeba zkoumat na základě příslušného vnitrostátního práva. V důsledku toho by případné rozdíly mezi rozhodnutími těchto soudů týkajícími se žalob pro porušení evropského patentu podaných v různých členských státech proti několika žalovaným s bydlištěm na území těchto států, v rámci kterých jsou viněni ze skutků, kterých se údajně dopustili na jejich území, nespadaly do téže právní situace. Vzhledem k tomu, že neexistuje srovnatelná právní situace, neexistuje v takovém případě ani nebezpečí rozporných rozhodnutí.

29 — Rozsudek Freeport (uvedený již v poznámce pod čarou 3, bod 38).

30 — Rozsudek Freeport (uvedený již v poznámce pod čarou 3, bod 41).

4. Oprávněné námitky

78. K jednotlivým prvkům této judikatury byly vyjádřeny pochybnosti [31]. Pokud jde o podmínku vyvinutou Soudním dvorem ve věci Roche Nederland, že čl. 6 bod 1 nařízení lze použít pouze tehdy, jestliže základem obou žalob je stejný právní stav, považuji tyto pochybnosti za odůvodněné. Zdá se totiž, že tato podmínka spočívá na předpokladu, že nemohou existovat vzájemně si odporující rozhodnutí ve smyslu čl. 6 bodu 1 nařízení, jestliže se na žaloby použijí různé právní systémy a jestliže tyto systémy nebyly zcela harmonizovány. Tento předpoklad však není správný [32]. Správný by byl pouze tehdy, pokud v případě, kdy by *veškeré* rozpory, které mohou ovlivnit rozhodnutí o dvou žalobách, jež jsou projednávány dvěma různými soudy a na které se použijí různé právní systémy, mohly

31 — Kur, A., „A Farewell to Cross-Border Injunctions? The ECJ Decisions GAT v. Luk and Roche Nederland v. Primus and Goldenberg“, *International Review of Intellectual Property and Competition Law* 2006, s. 844 a násl.; 849 a násl., Wilderspin, M., La compétence juridictionnelle en matière de litiges concernant la violation des droits de propriété intellectuelle, *Revue critique de droit international privé* 2006, s. 777 a násl., 791 a násl., Schlosser, P., „Anmerkung zu EuGH, Urteil v. 13.7.2006 – Rs, C.539/03 Roche Nederland BV u.a../. Primus u. Goldberg“, *Juristenzeitung* 2007, s. 303 a násl., 305 a násl.; Watt Muir, H., in: Magnus, U., Mankowski, P., *Brussels I Regulation*, Sellier 2007, čl. 6 bod 25a. V této souvislosti by mělo být zmíněno, že European Max Planck Group for Conflict of Laws in Intellectual Property (http://www.ip.mpg.de/ shared/data/pdf/clip_ brussels_i_dec_06_final.pdf, s. 11 a násl.) navrhla v reakci na rozsudek Roche Nederland změnu čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001 v tom smyslu, že by takové případy spadaly do soudní příslušnosti soudu projednávajícího související nárok.

32 — Velmi kriticky Kur, A., uvedená již v poznámce pod čarou 31, s. 850, která označuje tento argument za „zjevně nesprávný“.

být odůvodněny oběma použitelnými právními řády. O tento případ se však nejedná.

79. Zaprvé je totiž vždy možné, že v případě dvou rozhodnutí učiněných dvěma soudy vycházejí rozpory mezi těmito rozhodnutími z rozdílného posouzení skutkového stavu těmito soudy. Pokud jsou podány dvě žaloby směřující proti porušování autorských práv, z nichž jedna podléhá rakouskému právu a druhá právu německému, tak jako je tomu v projednávaném případě, mohou mezi rozhodnutími existovat rozdíly vyplývající z rozdílů mezi německým a rakouským autorským právem. Možné jsou však i rozdíly vyplývající ze skutečnosti, že dva soudy, uplatňující v podstatě srovnatelná právní kritéria, dospějí k rozdílným výsledkům proto, že odlišně posoudí skutkový stav.

80. Zadruhé je možné, že i v oblasti, která nebyla plně harmonizována, byly přesto harmonizovány určité minimální požadavky. V takovém případě se může jednat i u žalob, na které se použijí různé vnitrostátní právní řády, v konečném důsledku obsahově o totéž právo, konkrétně o společný požadavek unijního práva.

81. Předpoklad Soudního dvora, že se nemůže jednat o vzájemně si odporující rozhodnutí ve smyslu čl. 6 bodu 1 nařízení, pokud jsou na žaloby použitelné různé právní systémy a tyto systémy nebyly plně harmonizovány, nelze tudíž podle mého názoru obhájit.

82. Nelze jej rovněž opírat o argument, že soudy členských států nejsou způsobilé rozhodovat o porušení práv duševního vlastnictví v jiném členském státě podle práva tohoto členského státu. Systém nařízení č. 44/2001 totiž na takové zásadní pravomoci soudů spočívá.

83. Níže uvedený příklad nastoluje zatřetí otázku, zda může být podle čl. 6 bodu 1 nařízení nezbytné, aby se na hlavní žalobu a další žalobu použilo stejné právo. V případě podmíněné odpovědnosti (Ausfallhaftung), v rámci které nese jeden ze žalovaných odpovědnost pouze v případě, že není odpovědný jiný žalovaný, existuje podle mého názoru zjevný zájem na tom, aby byl případ ponechán k rozhodnutí témuž soudu za účelem zamezení vzájemně si odporujícím rozhodnutím [33].

33 — O vzájemně si odporující rozhodnutí by se například jednalo v případě, že jeden soud rozhodne, že žalovaný, který je primárním dlužníkem, není odpovědný, přičemž jiný soud rozhodne, že jiný žalovaný, který je sekundárním dlužníkem, rovněž neodpovídá, neboť podle jeho názoru by měl nést odpovědnost primární dlužník.

Právní vazba mezi oběma žalobami v takovém případě nezávisí na tom, zda se na obě žaloby použije stejné právo.

84. Předešlé úvahy vzbuzují pochybnosti o tom, zda je použití čl. 6 bodu 1 nařízení skutečně odůvodněno pouze tehdy, jestliže se na obě žaloby použije totéž právo.

85. Zdá se, že se Soudní dvůr ve svém rozsudku Freeport obsahově odklonil od svého stanoviska v rozsudku Roche Nederland. Avšak vzhledem k tomu, že s odkazem na rozsudek Roche Nederland vyžaduje i nadále existenci stejné skutkové a právní situace [34], je celkový koncept Soudního dvora nejasný [35].

5. K úzké souvislosti ve smyslu čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001

86. Ve světle této kritiky dosavadní judikatury Soudního dvora, která je dle mého názoru oprávněná, navrhuji za účelem zkoumání, zda se jedná o dostatečně úzkou souvislost ve smyslu čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001, pozměnit kritérium definování tohoto pojmu. Nejprve je třeba poukázat na skutečnost, že v rámci čl. 6 bodu 1 nařízení je relevantní pouze jedna souvislost mezi hlavní žalobou a další žalobou, resp. dalšími žalobami. Tento požadavek je třeba brát vážně (a). První podmínkou existence takové souvislosti je jediný skutkový stav, do kterého jsou zasazeny hlavní žaloba a další žaloba (b). Zadruhé musí existovat i dostatečně úzká právní souvislost mezi hlavní žalobou a další žalobou (c). Naopak není nezbytné samostatně zkoumat, zda v konkrétním případě hrozí vzájemně si odporující rozhodnutí (d).

a) Vztah mezi hlavní žalobou a další žalobou, resp. dalšími žalobami

87. Článek 6 bod 1 nařízení č. 44/2001 zakládá soudní příslušnost na základě vztahu spojitosti pouze pro takové žaloby, které mají úzké spojení s hlavní žalobou. Tyto žaloby mohou nemohou nicméně samy sloužit jako hlavní žaloby pro další žaloby, které jsou s nimi úzce spojeny.

88. Vyplývá to zaprvé ze znění čl. 6 bodu 1 nařízení, který požaduje úzké spojení mezi hlavní žalobou a další žalobou. Zadruhé pro

34 — Rozsudek Freeport (uvedený již v poznámce pod čarou 3, bod 40).

35 — Roth, H., „Das Konnexitätserfordernis im Mehrparteiengerichtsstand des Art. 6 Ziffer 1 EuGVO“, *Die Richtige Ordnung - Festschrift für Jan Kropholler*, Mohr Siebeck 2008, s. 884 a násl., 887 poukazuje na rozpory mezi těmito dvěma rozsudky. Stejně tak Gaudemet-Tallon, H., uvedený již v poznámce pod čarou 22, s. 256 a násl. a 258 a násl.

tento argument hovoří myšlenka, že ustanovení o soudní příslušnosti musejí být pro žalovaného vysoce předvídatelná.

89. Pro projednávaný případ to znamená, že soudní příslušnost na základě vztahu spojitosti se uplatní pro žaloby proti páté žalované a druhé žalované ohledně novin vydávaných v Německu pouze tehdy, jestliže tyto žaloby vykazují úzké spojení s hlavní žalobou podanou proti první žalované. Oproti tomu je otázka, zda existuje spojení mezi jednotlivými žalobami proti druhé až páté žalované, v rámci čl. 6 bodu 1 nařízení irelevantní, neboť tyto žalované nemají své sídlo v Rakousku, a nejedná se tudíž o hlavní žaloby.

90. Příslušnost předkládajícího soudu podle čl. 6 bodu 1 nařízení k projednávání žaloby podané proti druhé žalované ohledně celostátního vydání novin *Bild* vycházejících v Německu tedy nelze odůvodnit tím, že u tohoto soudu jsou již projednávány i další žaloby proti druhé žalované týkající se novin šířených v Rakousku (mnichovské vydání novin *Bild* a noviny *Die Welt*), k jejichž projednávání je tento soud příslušný. Tyto další žaloby proti druhé žalované nejsou totiž hlavními žalobami ve smyslu čl. 6 bodu 1 nařízení, neboť druhá žalovaná nemá své sídlo v Rakousku.

b) Jediný skutkový stav

91. První podmínkou existence spojitosti mezi hlavní žalobou a další žalobou je, aby se žaloby zakládaly na jediném skutkovém stavu. V této souvislosti je třeba zohlednit, že použití čl. 6 bodu 1 nařízení musí být pro žalovaného vysoce předvídatelné [36]. Minimálním požadavkem pro jediný skutkový stav musí tudíž být, že pro žalovaného musí být přinejmenším patrné, že může být žalován jako další žalovaný hlavního žalovaného podle čl. 6 bodu 1 nařízení u soudu bydliště tohoto hlavního žalovaného.

36 — Viz bod 56 tohoto stanoviska.

92. Tento minimální požadavek není splněn, jestliže je skutkový stav, na kterém žalobkyně zakládá svou hlavní žalobu a další žalobu, resp. další žaloby, popisován takovým způsobem, že chování hlavního žalovaného a dalšího žalovaného se sice týká týchž, resp. podobných chráněných zájmů žalobkyně, avšak došlo k němu nezávisle a bez jejich znalosti. V takovém případě nesouladného souběžného jednání totiž pro dalšího žalovaného není dostatečně předvídatelné, že může být podle čl. 6 bodu 1 nařízení žalován i u soudu bydliště hlavního žalovaného.

93. Předkládajícímu soudu přísluší zkoumat, zda existovalo v původním řízení nesouladné souběžné jednání hlavního žalovaného a druhého, resp. pátého žalovaného. Údaje ke skutkovému stavu, které vyplývají z předkládacího usnesení, nicméně naznačují, že se v projednávaném případě nejednalo o souběžné jednání ve vzájemné shodě. V tomto případě se nepoužije čl. 6 bod 1 nařízení již proto, že se nejedná o jediný skutkový stav ve smyslu tohoto ustanovení.

94. Na tomto místě je třeba uvést, že Soudní dvůr odmítl v rozsudku Roche použití čl. 6 bodu 1 Bruselské úmluvy z důvodu neexistence „stejného skutkového stavu“ i v případě, kdy bylo uplatňováno, že byl porušen evropský patent společnostmi patřícími do stejné skupiny a usazenými v různých členských státech. Soudní dvůr to odůvodnil zejména tím, že jde o různé žalované a porušení spáchaná v různých smluvních státech, která jsou jim vytýkána, nejsou totožná [37]. V projednávaném případě nebude tato nikoli nesporná judikatura [38] kriticky analyzována, neboť v původním řízení se nejedná ani o souběžná jednání ve shodě [39].

37 — Rozsudek Roche Nederland (uvedený již v poznámce pod čarou 3, bod 26 a násl.).

38 — Viz zejména Wilderspin, M., uvedený již v poznámce pod čarou 30, s. 791 a násl.

39 — Pouze pro doplnění bych ráda poukázala na to, že Soudní dvůr vyjadřuje v bodech 37 a násl. rozsudku Roche Nederland (uvedeného již v poznámce pod čarou 3) obavy, že by použití čl. 6 bodu 1 nařízení v takovém případě mohlo ohrozit předvídatelnost pravidel příslušnosti, a podporovat tak praxi *forum shopping*, čemuž lze podle mého názoru přecházet striktním dodržováním požadavku vztahu k hlavní žalobě, jak je navrhováno v bodech 87 až 90 tohoto stanoviska. Vedlo by to totiž zpravidla k tomu, že jako společná soudní příslušnost pro všechny žaloby proti společnostem z jedné skupiny přichází v úvahu pouze příslušnost v místě sídla mateřské společnosti, jestliže je tato společnost žalována spolu s dotyčnými dceřinými společnostmi.

c) Dostatečně úzká právní souvislost

95. Druhou podmínkou úzkého spojení ve smyslu čl. 6 bodu 1 nařízení je existence dostatečně úzké právní souvislosti. Vzhledem k tomu, že v projednávaném případě se nejedná ani o jediný skutkový stav, chtěla bych se vyjádřit ohledně druhé podmínky stručně.

96. Myšlenkovým východiskem zde musí být otázka, zda obě žaloby vykazují natolik úzkou právní souvislost, že by pro žalobce nebylo rozumné vyžadovat, aby o žalobách rozhodly dva soudy. Ze znění čl. 6 bodu 1 nařízení vyplývá, že tomu tak může být zejména tehdy, jestliže je právní spojení mezi dvěma žalobami natolik silné, že rozpory mezi těmito rozhodnutími by byly nepřijatelné. Dále mohou být v této souvislosti zohledněny i aspekty hospodárnosti řízení, přičemž musí být nicméně striktně zohledněn zájem žalovaných na předvídatelnosti příslušnosti.

97. Případy, v nichž je právní spojení mezi dvěma žalobami natolik úzké, že by rozpory mezi rozhodnutími byly nepřijatelné, jsou nejprve případy, v nichž závisí výsledek jedné žaloby na výsledku druhé žaloby. V tomto ohledu odkazuji na případ podmíněné odpovědnosti nebo alternativní odpovědnosti v bodě 83 tohoto stanoviska. Kromě toho se jedná o dostatečně úzkou právní vazbu zejména tehdy, jedná-li se v případě žalovaných o solidární dlužníky, spoluvlastníky nebo o společenství práva.

98. V případech, v nichž jsou uplatňovány srovnatelné nároky a taktéž podmínky vyžadované použitelnými právy jsou v podstatě srovnatelné, je argumentem pro dostatečně úzkou vazbu nejprve to, že umožňuje zamezit rozporům, které by mohly vyplývat z rozdílného posouzení skutkového stavu dvěma soudy. Ukládá-li unijní právo společné požadavky, hovoří ve prospěch tohoto argumentu i zabránění rozporům právní povahy. Pro existenci takového spojení hovoří i úvahy týkající se hospodárnosti řízení. V takových případech je nicméně rozhodující podmínkou jediný skutkový stav v hlavní žalobě a další žalobě. Nebezpečí rozdílného posouzení skutkového stavu a rozdílného právního posouzení může totiž odůvodnit změnu příslušnosti podle čl. 6 bod 1 nařízení pouze tehdy, je-li to pro žalovaného předvídatelné.

99. Vzhledem k tomu, že v projednávaném případě se nejedná ani o jediný skutkový stav, není pro účely tohoto řízení třeba tento bod rozboru prohlubovat. Závěrem je však třeba

poukázat na to, že výše uvedené případy nelze chápat jako úplný seznam případů, v nichž existuje dostatečné právní spojení.

d) Neexistence zvláštního zkoumání či odhadu k otázce, zda v konkrétním případě hrozí rozpor

100. Na rozdíl od toho, co zdánlivě uvádí rozsudek Roche Nederland [40], není nad rámec existence jediného skutkového stavu a dostatečně úzkého právního vztahu nezbytné ověřovat, resp. odhadovat, zda hrozí rozpor mezi dvěma rozhodnutími.

101. Úprava obsažená v čl. 6 bodu 1 nařízení totiž vychází z *abstraktního nebezpečí*, že přidělení dvou rozhodnutí dvěma soudům může vést k rozporům mezi těmito rozhodnutími [41]. Jak bylo vysvětleno výše, hrozí totiž v každém případě, v němž rozhodují dva soudy o dvou žalobách, přinejmenším riziko, že rozdíly mezi rozhodnutími soudů vycházejí z rozdílného posouzení skutkového stavu. V souladu s tímto konceptem je pravda, že *cílem čl.* 6 bodu 1 nařízení je zabránit odporujícím si rozhodnutím. Vzhledem k tomu, že se však jedná o abstraktní nebezpečí, je *podmínkou* nicméně pouze existence dostatečně úzkého spojení s hlavní žalobou [42].

102. Takovému chápání neodporuje ani znění čl. 6 bodu 1 nařízení. Slovům „aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních“ lze rozumět tak, že se jedná o pouhý popis účelu tohoto ustanovení, které nemá povahu samostatné podmínky.

D – *Závěr*

103. Pojem „úzké spojení“ podle čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001 je tudíž třeba vykládat v tom smyslu, že vyžaduje jediný skutkový stav a dostatečné právní spojení mezi hlavní žalobou a další žalobou. V projednávaném

40 — Viz bod 32 rozsudku Roche Nederland (uvedeného již v poznámce pod čarou 3).

41 — Obdobnou myšlenkou se zabývá Roth, H., uvedený již v poznámce pod čarou 35, s. 892 a násl.

42 — Takto i Roth, H., uvedený již v poznámce pod čarou 35, s. 893.

případě je relevantní tudíž jen úzké spojení s žalobou proti první žalované.

104. Jako jediný skutkový stav nelze kvalifikovat takovou situaci, jaká nastala ve věci v původním řízení, kdy chování žalovaného v hlavní žalobě a dalšího žalovaného představují nesouběžná jednání ve shodě.

IX – K dalším předběžným otázkám

106. Dále odpovím na druhou, třetí a čtvrtou předběžnou otázku, přičemž se budu nejprve zabývat čtvrtou předběžnou otázkou předkládajícího soudu, jejíž podstatou je, zda zveřejnění identikitu může představovat rozmnožování fotografie použité jako vzor pro jeho vyhotovení ve smyslu čl. 2 písm. a) směrnice 2001/29 (A). Podle struktury směrnice totiž tato otázka předchází druhé a třetí předběžné otázce, které se zaměřují na výklad čl. 5 odst. 3 písm. d) a e) směrnice 2001/29. Podle těchto ustanovení mohou členské státy stanovit výjimky nebo omezení práva na rozmnožování (dále jen „omezení“) pro opatření veřejné bezpečnosti (B) nebo pro citáty (C).

A – *Ke čtvrté předběžné otázce*

105. O dostatečné právní spojení se může jednat i tehdy, jestliže se na obě žaloby použije odlišné vnitrostátní právo, které není zcela harmonizováno.

107. Podstatou čtvrté předběžné otázky předkládajícího soudu je, zda je třeba čl. 1 odst. 1 ve spojení s čl. 5 odst. 5 směrnice 2001/29 a článek 12 revidované Bernské úmluvy [43] zejména s ohledem na článek 1 dodatkového protokolu k EÚLP [44] a článek 17 Listiny základních práv vykládat v tom smyslu, že portrétní fotografie požívají „slabší“ či vůbec žádné autorskoprávní ochrany před zpracováním, neboť umožňují vzhledem k „realistickému zobrazení“ příliš malou míru umělecké tvořivosti.

108. Jak vyplývá z předkládacího usnesení, je třeba chápat čtvrtou předběžnou

43 — Revidovaná Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl (Pařížský akt ze dne 24. července 1971), ve znění ze dne 28. září 1979.

44 — Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ze dne 4. listopadu 1950; První dodatkový protokol ze dne 20. března 1952.

otázku v kontextu právního názoru zastávaného OGH v řízení o předběžném opatření [45]. Tento soud totiž rozhodl, že ke zveřejnění sporného identikitu žalovanými v původním řízení nebyl podle příslušných vnitrostátních ustanovení třeba souhlas žalobkyně v původním řízení. Je třeba připustit, že sporná fotografie, která byla použita jako předloha pro sporný identikit, byla fotografickým dílem chráněným autorským právem. Vytvoření a zveřejnění identikitu však nepředstavovalo zpracování, pro které by byl nutný souhlas žalobkyně v původním řízení jakožto autorky fotografického díla, ale volné užití, ke kterému mohlo dojít bez jejího souhlasu. Odpověď na otázku, zda se jednalo o zpracování nebo volné užití, závisí na tvůrčí činnosti vynaložené na předlohu. Čím výraznější je tvůrčí přínos předlohy, tím méně přichází v úvahu volné užití. V případě portrétu, jakým je sporná fotografie, má autor pouze omezené možnosti individuální úpravy. Z tohoto důvodu je i autorskoprávní ochrana sporné fotografie v odpovídající míře omezená. Krom toho je sporný identikit vytvořený na základě této fotografie nové, nezávislé a samo o sobě autorskoprávně chráněné dílo.

45 — Viz bod 38 tohoto stanoviska.

1. Hlavní argumenty zúčastněných

109. Podle názoru *žalobkyně v původním řízení* je názor, podle kterého požívá portrétní fotografie slabší či nulové autorskoprávní ochrany, neslučitelný s ustanoveními předloženými předkládajícím soudem v jeho předběžné otázce. Prosté fotografie a fotografická díla požívají podle článku 1 směrnice 2001/29 stejné ochrany zpracování. Okolnost, že při vytváření portrétní fotografie jsou možnosti úpravy omezené, nevede k tomu, že tato díla požívají slabší ochrany. Takové fotografie totiž nelze rozdělit na chráněnou a nechráněnou část. Kromě toho musí být zohledněno, že identikity lze pořídit snadno a kdykoli. Názor OGH není slučitelný s třístupňovým testem podle čl. 5 odst. 5 směrnice 2001/29 a s článkem 12 Bernské úmluvy, ani s právem vlastnit majetek podle článku 1 prvního dodatkového protokolu k EÚLP a článku 17 Listiny základních práv. Zaprvé se totiž nejedná o zvláštní úzce vymezené případy. Zadruhé je i podle tohoto názoru ve značné míře dotčeno obvyklé využití sporné fotografie, na jejímž základě byl vytvořen identikit, a zatřetí je hospodářská hodnota autorského práva zbavena

podstaty, aniž je to odůvodněno ohledem na oprávněný obecný zájem.

110. *Žalované v původním řízení* považují čtvrtou předběžnou otázku za nepřípustnou, neboť zjevně neexistuje žádná souvislost s původním řízením. Rozhodnutí o otázce oblasti ochrany sporné fotografie musí totiž v původním řízení předkládající soud učinit při zohlednění všech okolností jednotlivého případu. Předběžná otázka předkládajícího soudu je v této souvislosti bezvýznamná.

111. Dále je podle žalovaných v původním řízení stanovisko OGH správné. Při pořizování portrétu je tvůrčí prostor omezen, což vede k nižší individualitě takové fotografie. Tyto fotografie požívají tudíž slabší či nulové autorskoprávní ochrany. Kromě toho musí být zohledněna tvůrčí činnost, spočívající ve vytvoření identikitu. V každém případě stanoví čl. 5 odst. 3 písm. i) směrnice 2001/29 možnost omezení pro příležitostné včlenění díla do jiného materiálu.

112. Podle názoru *italské vlády* z ustanovení uvedených předkládajícím soudem nevyplývá, že portrétní fotografie požívá slabší či nulové autorskoprávní ochrany ve vztahu k identikitu vytvořenému na jejím podkladě. Portrétní fotografie nepožívají nižší ochrany. Krom toho je vytvoření identikitu spíše jednoduchá činnost, kterou lze provést za pomoci počítačového programu. Takový názor není slučitelný ani s třístupňovým testem podle čl. 5 odst. 5 směrnice 2001/29.

113. *Rakouská vláda* a *Komise* poukazují na skutečnost, že relevantní nejsou ustanovení uváděná předkládajícím soudem, ale článek 6 směrnice 93/98, resp. směrnice 2006/116. Spolu se *španělskou vládou* uvádějí, že jedná-li se o původní autorské výtvory, fotografie jsou chráněny autorským právem. Způsobilost portrétního snímku k ochraně tudíž závisí na stupni její osobitosti a kreativity. Je věcí vnitrostátního soudu, aby na základě těchto kritérií v původním řízení posoudil, zda fotografie, na jejímž základě byl vytvořen identikit, splňuje tyto požadavky. Skutečnost, že se jedná o portrétní snímek, nevede k tomu, že tyto fotografie požívají podle směrnice 2001/29 nižší ochrany před zpracováním. Otázka, zda je třeba vytvoření identikitu považovat za rozmnožování vzoru ve smyslu článku 2 směrnice 2001/29, se řídí tím, zda lze v identikitu nalézt charakteristické znaky,

na základě kterých je vzor třeba považovat za původní duševní výtvor.

2. K přípustnosti

114. Podstatu čtvrté předběžné otázky předkládajícího soudu je třeba spatřovat v tom, zda je právní názor OHG uvedený v bodě 108 tohoto stanoviska slučitelný s příslušnými požadavky unijního práva a případně i s požadavky mezinárodního práva.

115. Takto chápaná předběžná otázka je přípustná.

116. Na rozdíl od toho, co tvrdí žalovaná v původním řízení, totiž otázka není hypotetické povahy. Předkládající soud se naopak táže, zda je rozlišení učiněné OGH na základě vnitrostátního práva mezi volným užitím a rozmnožováním sporné fotografie, ke kterému je třeba souhlasu, slučitelné s požadavky unijního práva. Tato otázka je relevantní pro spor, o kterém předkládající soud rozhoduje.

117. Na újmu není ani to, že odpověď na takto chápanou předběžnou otázku nevyplývá z ustanovení uvedených v předběžné otázce, ale z článku 6 směrnice 93/98, který byl kodifikován v článku 6 směrnice 2006/116, jakož i z článku 2 směrnice 2001/29. Vzhledem k tomu, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podle článku 267 SFEU má vést k účinné spolupráci mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem a Soudní dvůr může předkládajícímu soudu tudíž poskytnout všechny údaje, které pokládá za užitečné pro vyřešení sporu v původním řízení, může odpovědět na předběžnou otázku na základě příslušných ustanovení [46].

3. Právní posouzení

118. Vzhledem k tomu, že právo na rozmnožování podle čl. 2 písm. a) směrnice 2001/29 předpokládá existenci díla chráněného autorským právem [47], vyvstává v projednávaném případě nejprve otázka, za jakých podmínek může požívat portrétní snímek

46 — Rozsudek ze dne 28. února 1984, Einberger (294/82, Recueil, s. 1177, bod 6), a ze dne 16. července 1992, Belovo (C-187/91, Recueil, s. I-4937, bod 13).

47 — Viz rozsudek ze dne 16. července 2009, Infopaq International (C-5/08, Sb. rozh. s. I-6569, bod 33 a násl.). Kriticky k postoji Soudního dvora, podle kterého je u typů děl, jejichž podmínky ochrany nebyly harmonizovány, vyžadována existence duševního výtvoru, Schulze, G., „Schleichende Harmonisierung des urheberrechtlichen Werkbegriffs?", *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht* 2009, s. 1019 a násl. V projednávaném případě je tento aspekt irelevantní, neboť podmínky způsobilosti fotografií k ochraně byly harmonizovány v článku 6 směrnice 93/98, resp. směrnice 2006/116.

autorskoprávní ochrany (a). Dále vyvstává otázka, zda zveřejnění identikitu vytvořeného na základě portrétního snímku chráněného autorským právem je třeba považovat za rozmnožování ve smyslu čl. 2 písm. a) směrnice 2001/29 (b).

a) Ke způsobilosti portrétní fotografie k ochraně

119. Článek 6 směrnice 93/98, který byl kodifikován v článku 6 směrnice 2006/116, upravuje podmínky, za kterých požívají fotografie podle požadavků unijního práva [48] autorskoprávní ochrany. Podle první věty těchto ustanovení je rozhodující, zda jsou fotografie původní v tom smyslu, že jsou autorovým vlastním duševním výtvorem. Článek 6 druhá věta této směrnice stanoví, že na rozhodování o způsobilosti fotografií k ochraně se nepoužijí žádná další kritéria.

120. Předkládající soud tak bude muset zkoumat, zda je třeba fotografii, která byla použita jako předloha pro identikit, považovat za původní duševní výtvor žalobkyně v původním řízení. V případě tohoto pojmu, který není definován ve směrnici 93/98, resp. směrnici 2006/116, se jedná o pojem unijního práva, který je třeba vykládat autonomně [49]. Z bodu 17 odůvodnění směrnice 93/98, resp. z bodu 16 odůvodnění směrnice 2006/116, které odkazují na revidovanou Bernskou úmluvu, vyplývá, že fotografické dílo je považováno za původní, pokud se jedná o autorův vlastní duševní výtvor, který odráží jeho osobnost.

121. Podle čl. 6 první věty směrnice 93/98, resp. směrnice 2006/116, je tudíž chráněn pouze výsledek tvořivé lidské činnosti, přičemž o takový výsledek se může jednat i v případě, že osoba využívá technickou pomůcku, jakou je např. fotoaparát.

122. Dále musí být fotografie výsledkem původní tvorby [50]. Pokud jde o fotografii, spočívá původní tvorba v tom, že fotograf využívá možnou tvůrčí svobodu, a propůjčuje tak fotografii originalitu.

48 — Podle čl. 6 třetí věty směrnice 93/98 resp. 2006/116 mohou členské státy chránit fotografie i nad rámec požadavků unijního práva.

49 — Vyplývá to z bodu 17 odůvodnění směrnice 93/98.

50 — Viz rozsudek Infopaq (uvedený již v poznámce pod čarou 46, bod 35), v němž Soudní dvůr zohlednil podmínky článku 6 směrnice 93/98.

123. Další kritéria se podle čl. 6 druhé věty směrnice 93/98, resp. směrnice 2006/116, výslovně nepoužijí. Nevyžaduje se tudíž určitá umělecká kvalita nebo novost. Rovněž účel tvorby, jakož i úsilí a vynaložené náklady jsou irelevantní.

124. Požadavky na způsobilost fotografie k autorskoprávní ochraně podle článku 6 směrnice 93/98, resp. směrnice 2006/116, tudíž nejsou příliš vysoké [51]. Uplatníme-li toto kritérium, může být portrétní snímek podle článku 6 směrnice 93/98, resp. směrnice 2006/116, chráněn autorským právem, a to i v případě, že se jedná o práci fotografa na zakázku. Ačkoli je hlavní předmět takové fotografie – portrétovaná osoba – předem daný, má fotograf dostatečné možnosti tvůrčí svobody. Fotograf může totiž určit mimo jiné úhel pohledu, držení těla a výraz tváře portrétované osoby, pozadí, ostrost jakož i světlost a osvětlení. Obrazně řečeno je pro fotografii podstatné, že jí fotograf vtiskne „osobní ráz".

125. Předkládajícímu soudu přísluší, aby při použití tohoto kritéria v původním řízení určil, zda fotografie, která byla použita jako předloha pro identikit, je chráněna autorským právem podle čl. 6 bodu 1 směrnice 93/98, resp. směrnice 2006/116.

b) K pojmu „rozmnožování"

126. Je-li fotografie chráněna autorským právem podle článku 6 směrnice 93/98 resp. směrnice 2006/116, přísluší jejímu autoru právo na rozmnožování podle čl. 2 písm. a) směrnice 2001/29. Podle tohoto ustanovení může částečně povolit či zakázat přímé nebo nepřímé, dočasné nebo trvalé, částečné nebo celkové rozmnožení díla jakýmikoliv prostředky a v jakékoliv formě. Podle této značně

51 — Viz Nordemann, A., in: Loewenheim, U., *Handbuch der Urheberrechts*, 2. vyd. 2010, Beck, § 9 bod 149. Leistner, M., „Copyright Law in the EC: Status quo, recent case law and policy perspectives", *Common Market Law Review* 2009, s. 847 a násl., 849 a násl., poukazuje na to, že v členských státech, kde dosud platila přísnější kritéria, byly požadavky na fotografie na základě článku 6 směrnice 93/98, resp. směrnice 2006/116, sníženy za účelem dosažení souladu se směrnicí. Podrobnější porovnání kritéria „*sweat of the brow*" známého z oblasti *common law* a tudíž z právních řádů Spojeného království a Irska a kritérií „*originalité*" a „*Schöpfungshöhe*" známých z kontinentálních právních řádů je pro účely tohoto řízení tudíž irelevantní.

široké formulace [52] se jedná o rozmnožování, pokud žalované v původním řízení sporné fotografie zveřejnily beze změny. V projednávaném případě se však nabízí otázka, zda může rozmnožování fotografie spočívat i ve zveřejnění sporného identikitu, kterému tato fotografie posloužila jako předloha.

127. Pokud byl identikit za pomoci počítače vytvořen tak, že byla sporná fotografie nejprve naskenována [53] a tento sken byl poté upraven za pomoci počítačového programu, je v zásadě třeba vycházet z rozmnožování ve smyslu čl. 2 písm. a) směrnice 2001/29. Toto ustanovení totiž výslovně zahrnuje i zveřejnění ve změněné formě. Pro tento výklad hovoří i bod 21 odůvodnění směrnice 2001/29, podle kterého musí být definice pojmu „úkony rozmnožování" vymezena široce.

128. Tento závěr však není jediný možný. Při výkladu pojmu „rozmnožování" totiž nelze vycházet pouze ze znění čl. 2 písm. a) směrnice 2001/29, ale musí být zohledněn i cíl sledovaný tímto předpisem. Tento cíl spočívá v ochraně autorskoprávně chráněného díla. V této souvislosti je třeba rozlišovat dílo a dílo v hmotné podobě. *Dílo* je původní duševní výtvor chráněný autorským právem. *Dílem v hmotné podobě* je hmotný předmět, v němž se projevuje dílo chráněné autorským právem. Právo na rozmnožování podle čl. 2 odst. a) směrnice chrání dílo ve smyslu autorského práva. Dílo v hmotné podobě chrání pouze v rozsahu, v němž může dojít k zásahu do díla v užším slova smyslu.

129. Zveřejnění identikitu tudíž představuje rozmnožování portrétního snímku sloužícího jako předloha pouze tehdy, je-li v identikitu i nadále ztělesněn původní duševní výtvor odůvodňující autorskoprávní ochranu fotografické předlohy. V případě, kdy byl identikit vytvořen na základě skenu fotografické předlohy, je to v zásadě nasnadě. Není nicméně vyloučeno, že v případě identikitu, který byl vytvořen z obrazu desetiletého dítěte a má představovat předpokládaný vzhled osmnáctiletého dospělého, jsou prvky, které reprezentují původní duševní výtvor předlohy, v rámci vytvoření identikitu převážně odstraněny. Je-li například portrétní snímek využit jen k zaznamenání biometrických znaků osoby a je-li posléze vytvořen na základě těchto

52 — Pojem „rozmnožování" použitý v článku 2 směrnice 2001/29 představuje kombinaci pojmu „rozmnožování" v předchozích směrnicích. Viz k tomu Reinbothe, J., „Die EG-Richtlinie zum Urheberrecht in der Informationsgesellschaft", *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht – Internationaler Teil* 2001, s. 733 a násl., 736, a Lewinsky, S., „Der EG-Richtlinienvorschlag zum Urheberrecht und zu verwandten Schutzrechten in der Informationsgesellschaft", *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht – Internationaler Teil* 1998, s. 637 a násl., 638.

53 — V tomto případě by bylo samotné vytvoření skenu rozmnožováním, jehož přípustnost by bylo nutno posoudit podle čl. 5 odst. 1 směrnice 2001/29.

znaků identikit, nepředstavuje zveřejnění tohoto identikitu rozmnožování ve smyslu čl. 2 písm. a) směrnice.

c) Závěr

132. Závěrem je třeba zaprvé konstatovat, že portrétní snímek ve smyslu článku 6 směrnice 93/98, resp. směrnice 2006/116, požívá autorskoprávní ochrany tehdy, jestliže se jedná o původní duševní výtvor fotografa, což je případ, kdy fotograf vtiskne portrétní fotografii osobní ráz využitím dostupných tvůrčích možností.

130. Vzhledem k požadavkům směrnice se mi oproti tomu nejeví jako samostatné relevantní kritérium to, jaký tvůrčí obsah má identikit a zda je sám o sobě dílem chráněným autorským právem. Čím více se však identikit vzdaluje předloze, tím spíše lze předpokládat, že prvky, na základě kterých má předloha povahu původního duševního výtvoru, jsou v identikitu omezeny na míru, která již není významná, a tudíž ji není třeba brát v úvahu.

133. Zadruhé je třeba konstatovat, že zveřejnění identikitu vytvořeného na základě portrétního snímku chráněného autorským právem představuje rozmnožování ve smyslu čl. 2 písm. a) směrnice 2001/29, pokud jsou prvky, na základě kterých má předloha povahu původního duševního výtvoru, ztělesněny i v identikitu.

B – *Ke třetí předběžné otázce*

131. Předkládajícímu soudu přísluší, aby s přihlédnutím k těmto požadavkům v původním řízení přezkoumal, zda zveřejnění identikitu představuje rozmnožování ve smyslu čl. 2 písm. a) směrnice.

134. Třetí předběžná otázka se týká výkladu možnosti omezení podle čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice 2001/29. Podle tohoto ustanovení mohou členské státy stanovit výjimky nebo omezení práva na rozmnožování a práva na

rozšiřování v případě užití pro účely veřejné bezpečnosti nebo pro zajištění náležitého provedení správního, parlamentního nebo soudního řízení nebo zpravodajství o něm.

1. Hlavní argumenty zúčastněných

135. Předkládající soud si nejprve klade otázku, zda je podmínkou použití tohoto ustanovení to, že došlo ke konkrétní aktuální a výslovné výzvě bezpečnostních orgánů ke zveřejnění sporných snímků, tj. zda musí být zveřejnění snímků pro účely pátrání úředně nařízeno. V případě, že to požadováno není, vyvstává zadruhé otázka, zda se sdělovací prostředky mohou opírat o čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice i tehdy, pokud i bez příslušného vyhlášení pátrání ze strany orgánu samy rozhodnou, že se zveřejnění podobizny uskuteční „v zájmu veřejné bezpečnosti". V případě, že to není možné, vyvstává zatřetí otázka, zda pro použití čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice 2001/29 stačí, když sdělovací prostředky dodatečně tvrdí, že zveřejnění podobizny sloužilo k účelům pátrání, nebo je v každém případě nutná konkrétní výzva čtenářům, aby pomohli při pátrání za účelem objasnění trestného činu, která musí být přímo spojena se zveřejněním fotografií.

136. *Žalobkyně v původním řízení* a *španělská vláda* zastávají názor, že čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice 2001/29 se použije pouze tehdy, jestliže došlo ke konkrétní, aktuální a výslovné výzvě bezpečnostních orgánů ke zveřejnění podobizny. Poukazují na skutečnost, že rozhodnutí, zda a jak se tato možnost omezení uplatní, závisí na dotyčných vnitrostátních správních orgánech a soudech. Ochrana veřejné bezpečnosti spadá do výlučné pravomoci veřejných orgánů, takže tyto musejí rozhodnout, v jakých sdělovacích prostředcích a jakou formou mohou být fotografie zveřejněny pro účely pátrání. Pro tento argument hovoří podle názoru žalobkyně v původním řízení i skutečnost, že směrnice 2001/29 má dosáhnout vysoké úrovně ochrany práv pro duševní výtvory. Pokud by se sdělovací prostředky mohly dovolávat toho, že zveřejnění podobizny je v zájmu veřejné bezpečnosti, mohly by libovolně využívat autorských děl bez souhlasu. Podle žalobkyně v původním řízení je kromě toho podmínkou čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice, aby byla se zveřejněním podobizny spojena i výzva ke spolupráci při pátrání. Nestačí, aby sdělovací prostředky dodatečně tvrdily, že zveřejnění podobizny sloužilo účelům pátrání.

137. *Žalované v původním řízení, rakouská vláda* a *Komise* zastávají oproti tomu názor, že sdělovací prostředky mohou využít čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice i v případě, že neexistuje žádná aktuální a výslovná žádost o pátrání. Toto ustanovení neobsahuje žádný náznak toho, že by byla ke zveřejnění podobizny nutná konkrétní a výslovná výzva bezpečnostních orgánů.

138. Tvrzení těchto zúčastněných se krom toho liší.

139. Žalované v původním řízení poukazují na to, že čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice poskytuje členským státům i možnost povolit volné užití díla pro zajištění náležitého provedení správního, parlamentního nebo soudního řízení. Oproti tomu zastává Komise názor, že čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice upravuje dvě samostatné situace a že se v projednávaném případě jedná pouze o situaci užití pro účely veřejné bezpečnosti.

140. Dále zastávají žalované v původním řízení názor, že se sdělovací prostředky mohou přímo dovolávat čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice 2001/29, jestliže dojde ke zveřejnění podobizny v zájmu veřejné bezpečnosti. V této souvislosti poukazují zejména na význam svobody tisku. Sdělovací prostředky musejí mít možnost rozhodnout samostatně, tedy bez výzvy orgánů, kdy budou vyhledávat údaje a podávat zprávy. Kromě toho sdělují čtenáři orgánům činným v trestním řízení důležité informace vedoucí k objasnění trestného činu již na základě zpravodajství ve sdělovacích prostředcích.

141. Oproti tomu zastávají rakouská vláda a Komise názor, že stanovení výjimek a omezení pro účely veřejné bezpečnosti je vyhrazeno příslušným vnitrostátním orgánům. Tyto orgány musejí nicméně respektovat požadavky čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice a třístupňový test. Sdělovací prostředky tak nemohou libovolně rozhodovat o tom, kdy je dotčena veřejná bezpečnost.

142. Komise dále uvádí, že rozmnožování podobizen pro účely veřejné bezpečnosti musí být nezbytné a musí být přiměřené sledovanému cíli veřejné bezpečnosti. Požádaly-li policejní orgány sdělovací prostředky o zveřejnění fotografie, existuje silná domněnka, že je nezbytné užití pro účely veřejné bezpečnosti. Pokud oproti tomu zveřejnění fotografií a doprovodného textu nemá zjevný vztah k veřejné bezpečnosti a vydavatel to tvrdí až dodatečně, existuje silné podezření v tom smyslu, že k užití skutečně nedošlo pro účely veřejné bezpečnosti.

143. Rakouská vláda považuje za dostatečné, je-li zveřejnění podobizen objektivně vhodné k objasnění trestných činů.

2. Právní posouzení

144. Jak vyplývá z předkládacího usnesení, je třeba chápat i třetí předběžnou otázku v souvislosti s právními názory zastávanými OGH v řízení o nařízení předběžného opatření [54]. V rámci tohoto řízení totiž OGH rozhodl, že volné užití sporných fotografií pro účely veřejné bezpečnosti není podle ustanovení vnitrostátního práva podmíněno určitou výslovnou výzvou bezpečnostních orgánů ke zveřejnění podobizen. Naopak postačí, že bezpečnostní orgány poskytnou fotografie ke zveřejnění a že se v kontextu s jejich zveřejněním poukáže na skutečně ještě probíhající vyšetřování trestných činů orgány činnými v trestním řízení.

145. Podstatou tří dílčích otázek předkládajícího soudu je, zda je tento názor slučitelný s požadavky čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice 2001/29.

54 — Viz bod 38 tohoto stanoviska.

146. Než odpovím na tyto tři dílčí otázky, chtěla bych se zabývat legislativní technikou čl. 5 odst. 3 směrnice a tudíž i jeho písmene d).

a) K legislativní technice čl. 5 odst. 3 směrnice 2001/29

147. Článek 5 směrnice 2001/29 stanoví celou řadu omezení autorského práva. Jak vyplývá z 32. bodu odůvodnění směrnice, je tento výčet vyčerpávající, neboť přípustným omezením má být dosaženo minimálního stupně harmonizace. U pojmů obsažených v čl. 5 odst. 3 směrnice se tudíž jedná o autonomní pojmy unijního práva.

148. Článek 5 odst. 3 směrnice stanoví celou řadu fakultativních omezení. Členské státy mohou stanovit zde uvedená omezení, avšak v zásadě tak učinit nemusejí. Pokud členské státy mohou rozhodnout, zda stanoví omezení uvedené v odstavci 3, mohou podle zásady *qui potest majus, potest et minus* v zásadě i rozhodnout, jak takové omezení konkrétně definují. Musejí přitom nicméně vyhovět určitým požadavkům. Zaprvé mají členské státy pravomoc rozhodnout, zda chtějí uplatnit určité omezení, či nikoli, avšak pro případ, že členské státy využijí tohoto práva, jsou stanoveny určité minimální požadavky. Dále

musejí členské státy v každém případě dodržet požadavky třístupňového testu podle čl. 5 odst. 5 směrnice. Mohou tak stanovit omezení pouze v určitých zvláštních případech (*první stupeň*), v nichž není omezen běžný způsob užití díla (*druhý stupeň*) a nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy nositele práv (*třetí stupeň*) [55]. Další požadavky mohou vyplývat z jiných pravidel unijního práva. Konečně z bodu 32 odůvodnění směrnice vyplývá, že členské státy musejí využívat svého prostoru pro uvážení soudržným způsobem.

b) K první dílčí otázce

149. Článek 5 odst. 3 směrnice tudíž stanoví právní rámec, který musí členský stát dodržet. Jakým způsobem členský stát ve stanoveném rámci definuje toto omezení, závisí nicméně na jeho volné úvaze.

150. Pro účely použití čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice 2001/29 to znamená, že členský stát je sice vázán čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice do té míry, že jsou zde stanoveny hranice toho, co může považovat za případ veřejné bezpečnosti, který může odůvodnit výjimku nebo omezení autorského práva. V rámci těchto hranic může však členský stát v zásadě rozhodnout podle své volné úvahy, ve kterých případech považuje výjimku z autorského práva nebo jeho omezení za odůvodněné.

151. S přihlédnutím k výše uvedené legislativní technice čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice 2001/29 je třeba spatřovat podstatu první dílčí otázky předkládajícího soudu v tom, zda soud členského státu při výkladu příslušných vnitrostátních ustanovení překračuje hranice stanovené čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice, jestliže konstatuje, že v takovém případě, jakým je projednávaný případ, není podmínkou zveřejnění fotografií chráněných autorským právem bez souhlasu autora existence aktuální a výslovné výzvy bezpečnostních orgánů.

152. Projednávaný případ je charakteristický tím, že v minulosti došlo v souvislosti s únosem Nataschy K. v roce 1998 k pátrání, a z tohoto důvodu poskytly bezpečností orgány ke

55 — K třístupňovému testu viz bod 134 mého stanoviska ze dne 12. února 2009 ve věci Infopaq International (C-5/08, uvedeného výše v poznámce pod čarou 47).

zveřejnění sporné fotografie. Poté, co se Natasche K. v roce 2006 podařilo svému únosci uprchnout, však neexistovala žádná aktuální a výslovná výzva k pátrání.

153. Nejprve je třeba poukázat na skutečnost, že podle znění čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice je rozhodující to, že k výjimce nebo omezení práva na rozmnožování dojde pro účely veřejné bezpečnosti. Relevantním kritériem tudíž je, zda rozmnožování objektivně může sloužit sledování účelů veřejné bezpečnosti [56].

154. Dále je třeba konstatovat, že vyhlášením pátrání, na základě kterého má být nalezena unesená osoba nebo i její únosce či únosci, je sledován účel veřejné bezpečnosti ve smyslu čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice 2001/29.

155. Dále členský stát nepřekračuje hranice stanovené čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice 2001/29, pokud dospěje k názoru, že se o veřejnou bezpečnost jedná nadále i u vyhlášení pátrání, od něhož již uplynul delší čas. Nelze totiž vyloučit, že osoba, po které se pátrá, bude nalezena teprve několik let po vyhlášení pátrání.

156. Navzdory tomu, že vnitrostátní bezpečnostní orgán vyhlásil v minulosti pátrání a že v této souvislosti poskytl ke zveřejnění podobizny, nemůže být výjimka považována za přiměřenou sledování cíle veřejné bezpečnosti, pokud již tato výzva k pátrání není aktuální. Předkládající soud tak bude muset zkoumat, jaké účely byly sledovány původní výzvou k pátrání a zda tyto účely nepřestaly být aktuální po útěku Nataschy K. a bezprostředně následující sebevraždě jejího únosce.

157. Pokud by předkládající soud dospěl k závěru, že byly pátráním sledovány ještě další cíle, které se nestaly bezpředmětnými, jako například pátrání po případném spolupachateli [57], bude muset dále zkoumat, zda zveřejnění sporných fotografií v novinách a časopise objektivně mohlo přispět k tomuto dalšímu účelu pátrání. Není vyloučeno, že i novinové články, které samy o sobě nevyzývají k pátrání, mohou přispět k pátrání

56 — Mimo rámec projednávaného případu je tudíž třeba konstatovat, že pojem veřejné bezpečnosti podle čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice 2001/29 nezahrnuje jen skupinu případů týkajících se vyhlášení pátrání.

57 — Této okolnosti se dovolávají žalovaní v původním řízení.

veřejných bezpečnostních orgánů. Článek musí mít však přinejmenším určitou vazbu k nadále probíhajícímu pátrání. Dále musí zveřejnění podobizen objektivně napomoci sledování tohoto dalšího cíle pátrání. Vnitrostátní soud by v této situaci tudíž měl zejména zkoumat, zda zveřejnění fotografií starých osm let a identikitu unesené osoby může objektivně vést k nalezení případného spolupachatele, který nebyl nalezen za použití týchž fotografií ani před osmi lety.

c) Ke druhé dílčí otázce

159. Podstatou druhé dílčí otázky předkládajícího soudu je, zda mohou sdělovací prostředky samy rozhodnout o zveřejnění podobizny pro účely veřejné bezpečnosti, tj. zda se sdělovací prostředky mohou „za zády příslušných bezpečnostních orgánů“ dovolávat přímo čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice 2001/29.

160. Na tuto otázku je třeba odpovědět záporně.

158. Pokud by předkládající soud za použití výše uvedeného kritéria dospěl k závěru, že jsou splněny podmínky čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice, musel by kromě toho zkoumat, zda byly dodrženy i požadavky třístupňového testu. V projednávaném případě bude muset zejména zkoumat, zda byl dodržen i třetí stupeň tohoto testu, zda tedy nebyly nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy nositele práv. To přichází v úvahu zejména tehdy, pokud rozmnožování sporných fotografií slouží v prvé řadě ilustraci článku o Natasche K. a spoluúčast na pátrání vyhlášeném veřejnými bezpečnostními orgány je ve vztahu k tomuto cíli spíše druhotná.

161. Jak bylo vysvětleno výše [58], čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice stanoví, že členské státy *mohou* stanovit výjimky nebo omezení autorského práva pro účely veřejné bezpečnosti. Členský stát tudíž podle tohoto ustanovení není povinen takové omezení vůbec zavést. Pokud jej zavede, může ho definovat v rámci hranic stanovených unijním právem. Rozhodnutí o tom, ve kterých případech spadajících pod čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice je odůvodněné omezení autorského práva, je tak v zásadě na volné úvaze členského státu.

58 — Viz body 148 až 150 tohoto stanoviska.

162. Sdělovací prostředky se tudíž nemohou přímo dovolávat čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice za účelem odůvodnění rozmnožování fotografií chráněných autorským právem již proto, že toto ustanovení není dostatečně přesné a bezpodmínečné.

d) Ke třetí dílčí otázce

165. Na třetí dílčí otázku není třeba odpovídat, neboť je položena jen pro případ kladné odpovědi na druhou dílčí otázku.

163. Pokud se žalované v původním řízení v této souvislosti dovolávají svobody tisku, neboť jejich možnosti zpravodajství byly omezeny, nelze tento argument přijmout. Článek 5 odst. 3 písm. e) směrnice svěřuje členským státům pravomoci k ochraně veřejné bezpečnosti. Jeho předmětem tudíž není nastolit rovnováhu mezi ochranou duševního vlastnictví a svobodou tisku. Toto vyvážení je naopak vyjádřeno zejména v čl. 5 odst. 3 písm. c) (svoboda tisku) a d) (volná citace) ve směrnici 2001/29, a je tudíž třeba zohlednit jej při výkladu tohoto ustanovení.

C – *Ke druhé předběžné otázce*

166. Druhá otázka předkládajícího soudu se týká čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29. Podle tohoto ustanovení mohou členské státy stanovit výjimky nebo omezení práva na rozmnožování, pokud jde o citát, například pro účely kritiky nebo recenzí, za předpokladu, že se vztahují k dílu, které již bylo oprávněným způsobem zpřístupněno veřejnosti. Další podmínkou je, že je uveden zdroj včetně jména autora, kromě případů, v nichž se to ukáže jako nemožné, a že užívání je v souladu s poctivými zvyky a v rozsahu vyžadovaném konkrétním účelem.

164. Výsledně je tedy třeba konstatovat, že se sdělovací prostředky nemohou přímo dovolávat čl. 5 odst. 3 písm. e) směrnice 2001/29 za účelem odůvodnění rozmnožování fotografií chráněných autorským právem.

167. Předkládající soud se zaprvé táže, zda lze toto ustanovení použít i tehdy, nebude-li samotný citovaný novinový článek literárním dílem chráněným autorským právem.

Zadruhé klade předkládající soud otázku, zda lze toto ustanovení použít i v případě, že u citovaného díla není uvedeno jméno autora nebo výkonného umělce.

1. Argumenty zúčastněných

168. Žalované v původním řízení považují *první dílčí otázku* za nepřípustnou z důvodu nedostatku relevantnosti pro rozhodnutí, neboť předkládající soud nekonstatoval, zda jsou články chráněny autorským právem, či nikoli.

169. Po obsahové stránce žalobkyně v původním řízení a italská vláda uvádějí, že čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 není použitelný, pokud novinový článek, který cituje dílo, není sám o sobě literárním dílem chráněným autorským právem. Podle názoru italské vlády hovoří pro tento argument znění ustanovení. Dále se italská vláda a žalobkyně dovolávají cílů vysoké úrovně ochrany pro autorská práva a přiměřené odměny pro autora.

170. Naproti tomu nepovažují žalované v původním řízení, rakouská vláda a Komise za podmínku čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice, aby byl citovaný článek sám literárním dílem chráněným autorským právem, neboť právo na citaci by mohlo být odůvodněno i v tomto případě. Komise v této souvislosti poukazuje na znění ustanovení a na okolnost, že výjimky uvedené v článku 5 směrnice 2001/29 představují taxativní výčet. Kromě toho musí být vytvořena přiměřená rovnováha mezi ochranou duševního vlastnictví a veřejným zájmem na užití díla prostřednictvím citátu.

171. Podpůrně uvádějí žalované v původním řízení a španělská vláda, že i krátký článek by mohl být chráněn autorským právem.

172. Ohledně *druhé dílčí otázky* uvádějí žalobkyně v původním řízení, rakouská, italská a španělská vláda, jakož i Komise, že čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice se nepoužije, pokud není k citovanému dílu nebo jinému předmětu ochrany připojeno správné jméno autora, ledaže by se to ukázalo nemožným. Rakouská vláda poukazuje na jasné znění ustanovení.

173. Podle názoru žalovaných v původním řízení je tato otázka nepřípustná proto, že odpověď vyplývá již ze znění ustanovení. Z hlediska obsahu žalované uvádějí, že čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice se použije i tehdy, jestliže k citovanému dílu nebo jinému předmětu ochrany není připojeno jméno autora nebo výkonného umělce. Kromě toho nebylo v rámci obvyklého postupu ani možné získat jméno nebo označení žalobkyně v původním řízení. Agentura, od které obdržely sporné fotografie, totiž obdržela fotografie bez jakéhokoli označení již dříve od policie pro účely pátrání či na tiskových konferencích.

174. Oproti tomu zastávají žalobkyně v původním řízení a italská vláda názor, že získání sporných fotografií od tiskové agentury nezbavilo žalované v původním řízení povinnosti uvést pravého autora.

175. *Kromě toho* se všichni zúčastnění vyjadřují i k dalším podmínkám čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice. Žalobkyně v původním řízení, rakouská a španělská vláda, jakož i Komise poukazují na to, že toto ustanovení se použije pouze tehdy, jestliže se fotografie použily jako citáty, tedy pokud mají důkazní funkci. Pro tyto účely nestačí, že byly pouze použity za účelem upoutání pozornosti čtenáře na zprávu.

176. Podle názoru rakouské vlády a Komise může být podle čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice přípustná i citace celých obrázků, pokud to vyžaduje účel citátu. V tomto případě má nicméně zvláštní význam třístupňový test podle čl. 5 odst. 5 směrnice. Italská vláda a Komise mají pochybnosti o tom, zda jsou v původním řízení splněny podmínky třístupňového testu, zejména druhý a třetí stupeň.

177. Oproti tomu žalované v původním řízení uvádějí, že jsou splněny i další podmínky čl. 5 odst. 3 písm. d). Zejména došlo ke zveřejnění v souladu s poctivými zvyky, neboť žalované získaly zveřejněné fotografie od důvěryhodných třetích osob. Rovněž je třeba zohlednit svobodu projevu.

2. Právní posouzení

178. Jak vyplývá z předkládacího usnesení, je třeba chápat i druhou předběžnou otázku ve světle právních názorů zastávaných OGH v jeho rozhodnutí v řízení o nařízení

předběžného opatření [59]. V tomto rozhodnutí OGH uvedl, že podle ustanovení vnitrostátního práva je možné volné užití pro citáty v novinách a časopisech, citát celých obrázků je však přípustný jen tehdy, je-li to žádoucí s ohledem na účel citátu a není-li hospodářská hodnota fotografie podstatnou měrou zbavena své podstaty.

a) K první dílčí otázce

179. Podstatou první dílčí otázky předkládajícího soudu je, zda se použije čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29, pokud médium, ve kterém se nachází citát, samo o sobě nepožívá autorskoprávní ochrany.

180. Odpověď na tuto otázku je pro vydání rozhodnutí nezbytná. Na rozdíl od názoru žalovaných v původním řízení není nutné, aby předkládající soud nejprve zkoumal, zda jsou články chráněny autorským právem. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podle článku 267 SFEU nemá totiž subsidiární povahu v tom smyslu, že vnitrostátní soud musí objasnit všechny další sporné otázky před tím, než předloží Soudnímu dvoru otázku k výkladu unijního práva.

181. I v této souvislosti je třeba nejprve poukázat na skutečnost, že možnost omezení podle čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 pro členské státy je fakultativní, a členské státy tudíž disponují prostorem pro uvážení otázky, zda stanoví toto omezení ve vnitrostátním právu a jak toto omezení upraví v rámci stanoveném unijním právem, nicméně při zohlednění výhrad uvedených již v bodě 148 tohoto stanoviska.

182. Vzhledem k této skutečnosti je třeba chápat otázku předkládajícího soudu v tom smyslu, že se táže, zda členský stát překračuje rámec unijního práva stanoveného tímto ustanovením, pokud podle vnitrostátního práva nestanoví pro právo citace podmínku, že samotný citující článek je chráněn autorským právem.

183. Na tuto otázku je třeba odpovědět záporně.

184. Zaprvé nestanoví znění čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice žádnou takovou omezující podmínku.

59 — Viz bod 38 tohoto stanoviska.

185. Zadruhé ze směrnice nevyplývají ani další vodítka, která by hovořila ve prospěch této podmínky. Ze systematické souvislosti s dalšími možnostmi omezení stanovenými v čl. 5 odst. 3 směrnice naopak vyplývá, že tyto možnosti omezení nespočívají na základní myšlence, že autorské právo k dílu lze omezit pouze ve prospěch jiného díla.

186. Zatřetí se mi ani nezdá, že by účel tohoto ustanovení hovořil pro takový výklad. Možnost omezení podle čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice je třeba chápat ve světle zájmu na svobodné intelektuální diskusi. Cílem tohoto ustanovení je tedy zejména uskutečnění svobody projevu a svobody tisku. Projevy, které jsou samy o sobě chráněny autorským právem, však mohou rovněž spadat do oblasti ochrany těchto základních práv.

187. Začtvrté nevyplývá z revidované Bernské úmluvy, ze které vychází myšlenka omezení podle čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice [60] a v jejímž světle je ji tudíž třeba vykládat, žádný náznak odůvodňující takový striktní výklad.

60 — Viz čl. 10 odst. 1 revidované Bernské úmluvy.

188. Zapáté nevyžaduje ani třístupňový test podle čl. 5 odst. 5 směrnice 2001/29, aby byly chráněny pouze citáty v dílech chráněných autorským právem. V tomto ohledu lze nejprve odkázat na výše uvedené argumenty. Dále není patrné, že by bylo běžné užití fotografie chráněné autorským právem silněji ohroženo citáty v dílech, která nejsou chráněna autorským právem, než citáty v literárních dílech chráněných autorským právem.

189. Výsledně je tudíž třeba konstatovat, že nezbytnou podmínkou čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 není, aby byl článek, v němž se nachází citát ve smyslu tohoto ustanovení, sám chráněn autorským právem.

190. Vzhledem k tomu, že čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice je pro členské státy fakultativní, jsou členské státy nicméně v zásadě oprávněny upravit právo citace podle vnitrostátního práva přísněji, než je rámec stanovený tímto ustanovením unijního práva. Přitom však musejí zohlednit další požadavky unijního práva, k nimž patří zejména svoboda projevu a svoboda tisku.

b) Ke druhé dílčí otázce

191. Podstatou druhé dílčí otázky předkládajícího soudu je, zda se může uplatnit výjimka podle čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice, pokud autorka zveřejněné fotografie není v článcích uvedena. Rovněž tuto otázku je třeba chápat tak, že se předkládající soud táže, zda členský stát překračuje rámec stanovený čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice, pokud podle vnitrostátního práva lze citovat i bez uvedení jména autora citovaného díla.

192. Oproti názoru žalovaných v původním řízení je předběžná otázka přípustná. Z článku 104 odst. 3 druhého pododstavce jednacího řádu vyplývá, že odpovědi na předběžné otázky jsou přípustné, pokud o odpovědi na ně nelze rozumně pochybovat, může však o nich být rozhodnuto usnesením.

193. Z obsahového hlediska vykazuje tato otázka dva prvky. Vzhledem k tomu, že jméno autora musí být podle čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice uvedeno pouze tehdy, není-li to nemožné, vyvstává nejprve otázka, kdy je třeba vycházet z nemožnosti ve smyslu tohoto ustanovení (i). Dále vyvstává otázka, jaké právní následky musí stanovit členský stát, pokud nebylo uvedení údaje nemožné a jméno autora přesto nebylo uvedeno (ii).

i) K nemožnosti uvedení

194. Článek 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 nedefinuje, kdy je označení zdroje a autora nemožné.

195. Na jedné straně vyžaduje znění tohoto ustanovení nemožnost. Nestačí, že toto označení nelze po někom rozumně požadovat. To svědčí ve prospěch opravdu striktního kritéria. Pro tento výklad hovoří i cíle vysoké ochrany a přiměřené odměny, na kterých spočívá směrnice 2001/29 [61]. Dále vyplývá ze slovního spojení „je-li to možné“ [62], že od citujících musí být očekáváno přinejmenším určité úsilí zjistit zdroj a jméno autora.

61 — Viz body 4, 9 a 10 odůvodnění směrnice 2001/29.

62 — V německé jazykové verzi „sich erweisen“, v anglické „turns out to be“, ve francouzské „s'avère“, v nizozemské „blijkt“, v portugalské „se revele“, ve slovinské „se … izkaže“, ve španělské „resulte“. Méně jasné je to v italské jazykové verzi „in caso di“.

196. Na druhé straně je třeba zohlednit, že právo citace slouží uskutečnění svobody projevu a svobody tisku. Na nemožnost tedy nelze klást tak vysoké požadavky, že se právo citace v případě, kdy autora nelze identifikovat, prakticky nepoužije.

197. Otázku, zda bylo uvedení autora nemožné ve smyslu čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice, je nutno posoudit s ohledem na všechny okolnosti konkrétního případu.

198. Předkládající soud tak bude muset v projednávaném případě zohlednit zejména okolnost, že sporné fotografie byly použity v rámci vyhlášeného pátrání. V takovém případě se totiž citující nemůže bez dalšího spolehnout na to, že osoba, která má skutečně k dispozici fotografii, disponuje i právy k této fotografii. Dále bude muset být po citujícím v takovém případě vyžadováno, aby jméno autora zjišťoval v případě, kdy toto jméno není zjevné z fotografie. Na fotografiích používaných pro účely pátrání totiž zpravidla není jméno autora vytištěno.

199. Pro vysoké požadavky na povinnost žalovaných v původním řízení krom toho hovoří i třístupňový test podle čl. 5 odst. 5 směrnice. Jeho druhý a třetí stupeň vyžadují, aby nedošlo k rozporu s běžným způsobem užití díla a aby nebyly nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy nositele práv. Pro tento případ je charakteristické, že do autorského práva žalobkyně v původním řízení bylo zasaženo již pátráním, tedy opatřeními pro účely veřejné bezpečnosti, a tato opatření vedla k tomu, že sporné fotografie byly rozmnoženy bez souhlasu a bez toho, aby byla autorka podobizen uvedena. Aby v takovém případě nebylo autorské právo zcela znehodnoceno, lze podle mého názoru předpokládat pouze ve výjimečných případech, že se citující může dovolávat nemožnosti uvedení autora bez toho, aby provedl odpovídající rešerši.

200. Nechci předjímat posouzení konkrétního případu, které musí provést předkládající soud, avšak na základě údajů o skutkovém stavu vyplývajícím z předkládacího usnesení se mi zdá být značně pravděpodobné, že označení autora se pro žalované v původním řízení neukázalo jako nemožné.

ii) K právním následkům při neexistenci nemožnosti

201. Pokud by předkládající soud dospěl k závěru, že se uvedení jména autorky neukázalo nemožným, vyvstává dále otázka, jaké právní následky musí členský stát v tomto případě

stanovit. Zde přichází v úvahu možnost, že zveřejnění bez souhlasu autora je v tomto případě nepřípustné. Jako další možnost přichází v úvahu, že zveřejnění je v tomto případě přípustné, avšak autor má nárok na uvedení svého jména.

202. S článkem 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 se mi jeví slučitelná pouze možnost, podle které citát bez uvedení jména a bez souhlasu autora představuje nepřípustné zveřejnění.

203. Ve prospěch tohoto argumentu hovoří nejprve znění čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29. Uvádí totiž, že členský stát může stanovit právo citace pouze tehdy, pokud je uveden zdroj včetně jména autora. Naznačuje to, že se jedná o podmínku, kterou musí členský stát, který využívá pravomoci podle čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice, nutně dodržet.

204. Tento výklad je zadruhé potvrzen tím, že je tato podmínka uvedena v souvislosti s dalšími podmínkami tohoto ustanovení, které mají zjevně kogentní povahu. Jedná se přitom o podmínky, že citáty musejí být uvedeny v souladu s poctivými zvyky a musí být odůvodněny zvláštním účelem.

205. Zatřetí hovoří ve prospěch tohoto argumentu i smysl a účel, který je sledován touto podmínkou. V zásadě může autor rozhodnout o užití svého díla. Je pravda, že čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice umožňuje členskému státu omezit práva autora v zájmu svobody projevu a svobody tisku. Autorovi má však být na základě povinnosti uvést zdroj a jeho jméno zachována určitá minimální kontrola. Autor tudíž musí mít mimo jiné možnost kontrolovat, zda využití jeho díla nepřesahuje rámec užití přípustného citátu. Přístup, podle kterého by bylo rozmnožování přípustné i bez uvedení jména autora a podle kterého existuje pouze nárok na uvedení jména, by s sebou nesl nebezpečí, že autor nemůže účinně vykonávat tuto kontrolu. Není-li uvedeno jeho jméno, hrozí totiž, že v mnoha případech nebude ani o užití svého díla vědět.

206. Výše uvedené argumenty hovoří ve prospěch toho, aby bylo na údaj jména nahlíženo jako na nezbytnou podmínku možnosti omezení podle čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice. Nedodržení této podmínky tudíž vede k tomu,

že rozmnožování nelze odůvodnit na základě tohoto ustanovení [63].

iii) Závěr

207. Výsledně je třeba konstatovat, že rámec pro citáty bez souhlasu stanovený v čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice je překročen tehdy, jestliže nebylo uvedeno jméno autorky fotografie, ačkoli se to neukázalo být nemožným. Uvedení jména se neukáže být nemožným, pokud citující neprovedl všechna opatření ke zjištění autora, která se s přihlédnutím k okolnostem konkrétního případu jeví jako přiměřená.

c) Doplňující poznámky

208. Druhá předběžná otázka se týká pouze dvou bodů, které mají význam v rámci čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice. Avšak vzhledem k tomu, že Soudní dvůr může v rámci řízení o předběžné otázce poskytnout předkládajícímu soudu všechny údaje, které pokládá za užitečné pro vyřešení sporu v původním řízení [64], chtěla bych se kromě obou dílčích otázek položených soudem zabývat třemi dalšími body, které se týkají hranic unijního práva podle čl. 5 odst. 3 písm. d) a čl. 5 odst. 5 směrnice. Týkají se nejprve otázky, za jakých okolností lze vycházet z citátu ve smyslu čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice (i). Dále vyvstává otázka, zda může být citátem ve smyslu čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 i úplný citát (ii). Konečně bych se ráda zabývala ještě i omezením této možnosti z důvodu podmínky, že využití musí být v souladu s běžným způsobem užití díla, a podmínky třístupňového testu podle čl. 5 odst. 5 směrnice (iii).

i) Citát např. pro účely kritiky nebo recenze

209. Článek 5 odst. 3 písm. d) směrnice 2001/29 stanoví, že členské státy mohou stanovit výjimky a omezení pro citáty pro účely

63 — V tomto smyslu i Götting, H.-P., in: Löwenheim, U., *Handbuch des Urheberrechts*, Beck 2010, § 32 bod 12.

64 — Viz bod 117 tohoto stanoviska.

kritiky nebo recenze. Rozhodující je tudíž, že rozmnožováním je sledován účel citátu.

nelze předpokládat účel citátu ve smyslu čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice.

ii) Úplný citát

210. Pojem „citát“ není v této směrnici definován. V souladu s přirozeným použitím jazyka je rozhodující vnější charakteristikou citátu opětovné nezměněné uvedení duševního výtvoru jiné osoby způsobem, který jej jako takový reprodukuje. Jak objasňují příklady uvedené v čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice, podle kterých musí být citát uskutečněn pro účely kritiky nebo recenze, sama tato skutečnost nepostačuje. Naopak musí existovat i obsahová vazba s citovaným dílem ve formě popisu, komentáře nebo hodnocení. Citát musí být tudíž základem pro diskusi.

212. Dále vyvstává otázka, do jaké míry zahrnuje čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice i úplné citáty. Podle běžného významu tohoto slova je citát v zásadě pouze výtah části textu. V případě fotografií se však domnívám, že není vyloučeno, že citátem ve smyslu tohoto ustanovení bude i úplný citát. Pokud jde o tento typ díla, může být totiž nezbytné rozmnožit je jako celek za účelem vytvoření potřebné obsahové vazby. Pokud by mohly být podle čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice zveřejněny pouze části fotografií, značně by to omezilo oblast působnosti tohoto ustanovení na fotografie.

211. Úkolem předkládajícího soudu je konstatovat, zda žalované v původním řízení sledovaly zveřejněním sporných podobizen takový cíl. O citát ve smyslu čl. 5 odst. 3 písm. d) směrnice se však nejedná, pokud v článcích chybí nutná obsahová vazba. Zejména v případě, kdy měly být sporné fotografie využity pouze jako „upoutávka“ k zaujetí pozornosti čtenářů, aniž byly samy tyto fotografie v průvodním textu diskutovány,

213. Vzhledem k tomu, že v případě úplného citátu dochází k nezanedbatelnému zásahu do autorského práva, mají v tomto případě zvláštní význam další podmínky, jako je podmínka, že citát musí být v souladu s běžným užitím díla, a podmínka třístupňového testu podle čl. 5 odst. 5 směrnice.

iii) Další podmínky

214. Předkládající soud bude muset ve věci v původním řízení rovněž zkoumat, zda zveřejnění sporné fotografie odpovídá běžnému užití a zda splňuje podmínky třístupňového testu podle čl. 5 odst. 5 směrnice 2001/29. V této souvislosti bude muset zejména zohlednit, zda nebyly úplnou citací sporné fotografie v novinách, časopisech a na internetových stránkách žalovaných v původním řízení značně omezeny možnosti prodeje těchto fotografií, a tím nepřiměřeně dotčeny zájmy žalobkyně v původním řízení.

X – Závěry

215. Na základě výše uvedených úvah navrhuji Soudnímu dvoru, aby na předběžné otázky odpověděl následovně:

„1) Pojem ‚úzké spojení' podle čl. 6 bodu 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech je třeba vykládat v tom smyslu, že vyžaduje mezi žalobou proti žalovanému, který má své bydliště v místě soudu (hlavní žaloba), a další žalobou jediný skutkový stav a dostatečné právní spojení. Jako jediný skutkový stav nelze kvalifikovat takovou situaci, jaká nastala v projednávané věci, kdy chování žalovaného v hlavní žalobě a dalšího žalovaného představují nesouběžná jednání ve shodě. O dostatečné právní spojení se může jednat i tehdy, jestliže se na obě žaloby použije odlišné vnitrostátní právo, které není zcela harmonizováno.

2) a) Článek 5 odst. 3 písm. d) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv

s ním souvisejících v informační společnosti je třeba vykládat v tom smyslu, že členský stát je oprávněn povolit citát díla bez souhlasu autora i tehdy, jestliže samotný citující článek v tisku není chráněn autorským právem.

2) b) Dále toto ustanovení kogentně stanoví, že citující musí uvést jméno autora fotografie chráněné autorským právem, pokud se to neukázalo být nemožným. Uvedení jména se nejeví být nemožným tehdy, pokud citující neprovedl všechna opatření ke zjištění autora, která se jeví být s přihlédnutím k okolnostem konkrétního případu jako přiměřená.

3) a) Článek 5 odst. 3 písm. e) směrnice 2001/29 je třeba vykládat v tom smyslu, že členský stát může v případě vyhlášení pátrání, kterým je sledován účel veřejné bezpečnosti ve smyslu tohoto ustanovení, povolit rozmnožování fotografií chráněných autorským právem sdělovacími prostředky i bez souhlasu autora, pokud se cíle sledované pátráním nestaly bezpředmětnými a rozmnožování je objektivně vhodné ke sledování těchto cílů.

3) b) Sdělovací prostředky se nemohou přímo dovolávat tohoto ustanovení za účelem odůvodnění rozmnožování bez souhlasu autora.

4) Podle článku 6 směrnice Rady 93/98/EHS ze dne 29. října 1993 o harmonizaci doby ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících, respektive směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících požívá portrétní snímek autorskoprávní ochrany tehdy, jestliže se jedná o původní

duševní výtvor fotografa, což předpokládá, že fotograf vtiskl portrétní fotografii osobní ráz využitím dostupných tvůrčích možností.

Zveřejnění identikitu vytvořeného na základě portrétního snímku chráněného autorským právem představuje rozmnožování ve smyslu čl. 2 písm. a) směrnice 2001/29, pokud jsou prvky, na základě kterých má předloha povahu původního duševního výtvoru, ztělesněny i v identikitu."